

HET TIJDSCHRIFT
VOOR DE

Politie

ONAFHANKELIJK OPINIEBLAD • NUMMER 1 • 2025 • WEBSITEVOORDEPOLITIE.NL

LANDELIJK EXPERTISETEAM SEKSUELE MISDRIJVEN

**“Bewijsvoering in zedenzaken
is complex”**

→ pagina 6

REGERINGSCOMMISSARIS MARIËTTE HAMER

“Van politie gaat voorbeeldgedrag uit”

→ pagina 14

Zedenzaken

AANGRIJPEND WERK

Wil jij als professional in (inter)nationale netwerken op strategisch niveau functioneren? Of ben je een leidinggevende of beleidsadviseur die onderzoeksresultaten beter wil kunnen duiden? De Master of Science in Policing koppelt jouw eerder opgedane ervaring, ontwikkelde vakmanschap en vakkennis aan een breed academisch perspectief op de politiefunctie. De MSc Policing is een unieke wo-master met een stevige onderzoekscomponent. De Politieacademie verzorgt deze wetenschappelijke, praktijkrelevante opleiding in samenwerking met CCCU en de Deutsche Hochschule der Polizei (DHPol).

MASTER OF SCIENCE IN POLICING

De Politieacademie biedt samen met Canterbury Christ Church University (CCCU) al 20 jaar de 'Master of Science in Policing' aan.

Heb je als teamchef/sectorhoofd, operationeel specialist, bedrijfsvoeringsspecialist, beleidsadviseur of een soortgelijke functie binnen het veiligheidsdomein aspiraties voor posities op strategisch niveau, dan stelt de MSc Policing je in staat wetenschappelijk onderzoek te benutten voor het nemen van of adviseren over strategische beslissingen.

De driejarige deeltijdopleiding is grotendeels Engelstalig en de studielast bedraagt 20 uur per week. Vanwege het internationale karakter zijn alle examens in het Engels.

Jaarlijks start één groep van minimaal 8 en maximaal 18 deelnemers. Het eerstvolgende startmoment is september 2025.

Wil jij meer over deze wo-master weten?

Meld je aan via msc.policing@politieacademie.nl voor de voorlichtingsbijeenkomst:

- Donderdag 10 april 2025 van 10.00-12.00 uur op de Politieacademie in Apeldoorn.

Wil je verdere informatie over het opleidingsprogramma, de instroomeisen en praktische zaken? Mail dan naar MSc.policing@politieacademie.nl

POLITIEACADEMIE

Canterbury
Christ Church
University

Zedenslachtoffers en zedendaders

Deze editie van het *Tijdschrift voor de Politie* gaat over zedendelicten en de rol van de politie. Een paar gedachten dringen zich op. Allereerst, ik heb ongelofelijk veel respect voor collega's die werken met zedenslachtoffers en zedendaders. Daarnaast heb ik altijd een gevoel van medeleven met de slachtoffers. Mensen die in hun diepste waardigheid zijn geraakt, die van het kostbaarste waardevolle van hun persoonlijke integriteit zijn beroofd. Ik vraag me af: waarom heb ik de neiging meer met hen mee te leven dan met slachtoffers van andere misdrijven? Eerlijk gezegd kan ik daar niet goed woorden aan geven, maar het voelt zo. Ten slotte kan ik de gedachte moeilijk van me afzetten dat daders vaak zelf ook slachtoffer zijn. Soms is het gewoon de overbuurman, zijn het vaders. Ik praat niets goed, integendeel, maar het nuanceert het oordelen.

Zedenzaken zijn niet zelden gecompliceerde drama's. Zedenrechercheurs werken, in de mengeling van deze emoties, met beschadigde mensen. Daarin wordt professionaliteit gevraagd, en objectiviteit, respect voor de ander – wie dat ook is – en compassie. Het handhaven van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan zij die dat behoeven, is de taak van elke diender, maar voor de zedenrechercheur heeft dat een eigen betekenis.

In dit nummer worden meerdere aspecten van de zedenproblematiek belicht. Wat kan wel en wat kan niet als het gaat om zedelijk gedrag? Hoe zit het met daders? Hoe werken organisaties samen? Hoe gaat de zedenpolitie te werk? We spraken met Mariëtte Hamer over haar werk als regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. We

proberen in dit nummer woorden te geven aan een veelzijdig onderwerp.

Afscheid columnist Peter Klerks

Sinds 2013 was in alle edities van dit Tijdschrift één bladzijde gevuld met een column van Peter Klerks. Peter gaat met pensioen, ook bij het Tijdschrift. Hij was in staat om in het brede werkveld van de politie, en meer in het bijzonder over de opsporing, het licht te laten schijnen op nauwelijks opgemerkte fenomenen, op onopvallende ontwikkelingen en op prille nieuwe werkwijzen en innovaties. Hij verhaalde over reacties, die soms wel en soms geen hout sneden of die juist uitbleven. Hij kwam met ideeën, stelde oplossingen voor, porde mensen op of bracht ze tot bedaren. Hij informeerde, hij spiegelde, hij prikte. Hij had het vermogen dit in goedgekozen woorden te doen. In zijn laatste column in dit nummer blikt hij terug op zijn lange carrière bij ons blad. Ons past het om Peter welgemeend te danken voor al zijn breinbevingen die hij met ons wilde delen. Het maakte het Tijdschrift mooier.

De redactie spant zich in om steeds weer betekenisvolle nummers te maken. De komende thema's gaan over alledaags politiewerk, het internationale aspect van politiewerk en politiestrategieën. Nieuw is dat we vanaf nu auteurs nadrukkelijker uitnodigen om hun inzichten en opvattingen te delen. Een eerste oproep staat op onze website. Laat, in de geest van Peter Klerks, het Tijdschrift een platform blijven voor het vrijmoedige debat over de politie.

Jaco van Hoorn
Hoofdredacteur

Foto: Meesters Multi Media

6

In juli 2024 is de **nieuwe wet seksuele misdrijven** van kracht gegaan. Caroline Monster en Lidewijde van Lier, beiden werkzaam bij het **Landelijk Expertisecentrum Seksuele Misdrijven**, gaan in op de impact van deze wet.

Foto: Meesters Multi Media

10

Prof. dr. Veroni Eichelsheim en collega's deden onderzoek naar de **typen plegers van seksueel geweld**. Eén van de bevindingen uit het bestaande onderzoek is dat de plegers geen homogene groep vormen met dezelfde kenmerken, maar dat er de nodige **heterogeniteit** bestaat.

Foto: Esther de Cuijper

14

Redactieleden **Lisanne de Weerd** en **Jaco van Hoorn** spraken met **Mariëtte Hamer**, regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Hamer: "Natuurlijk heeft de politie ook een maatschappelijke rol binnen dit thema."

Coverfoto
Meesters Multi Media

Colofon

Nummer 1, jaargang 87

Verantwoordelijk uitgever

Mr. Stephan Svacina
Gompel&Svacina bv
Antwerpen / 's-Hertogenbosch
info@gompel-svacina.nl
www.gompel-svacina.eu

Hoofdredacteur

Drs. Jaco van Hoorn MPA

Redactie

Dr. Maud van Bavel, Ruben Boomsma MSc, Marcel Bruinsma MBA, dr. mr. Barbara van Caem, Stan Duijf MSc, mr. Philippe Estourgie, Nicolien Kop, dr. Edwin Kruisbergen, dr. Wouter Landman, mr. dr. Joery Matthys, prof. dr. mr. Marc Schuilenburg, dr. Ronald van Steden, dr. Sara Stronks, prof. dr. Pieter Tops, Lisanne de Weerd MSc

Eindredactie en redactieadres

Jan van Balkom MA
+31 (0)6 13470687
Achterstraat 95
5268 EB Helvoirt
janvanbalkom@gompel-svacina.nl

Boekenredactie en recensies

Dr. mr. Barbara van Caem
Alpen Rondweg 23
1186 CV Amstelveen

Foto: Pexels/Katerina Holmes

20

“Seksueel contact moet wederkerig zijn en gebaseerd op gelijkwaardigheid. Als je niet zeker weet of de ander seks wil, moet je dat checken!” Karlijn de Blécourt van Rutgers gaat in op het begrip ‘consent’ in de **preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld**.

Foto: Pexels/Cottonbro Studio

25

Prof. Janine Janssen spreekt van vijftig tinten blauw als het gaat over **uitdagingen voor de politie in een gefragmenteerd seksueel landschap**. “Het is zaak dat de politie goed in verbinding staat met de samenleving, voelt wat er speelt en zicht heeft op groepen die extra gevaar lopen.”

En verder

Columnns

- 19 **Jolanda van der Maas:**
Waarom sekswerkers de politie wantrouwen
- 24 **Judith Schoonderwoerd:**
De meeste mensen zijn feminist
- 39 **Peter Klerks:**
Afscheidscolumn

En meer ...

- 30 **Ben van Mierlo:**
Aanpak van kinderpornografie en kindersekstoerisme
- 34 **Heloïse Noordkamp:**
Over onderwijs Cluster Seksuele Misdriften (CSM) Politieacademie
- 40 **Mirjam Hupperetz:**
Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ)

Vaste rubrieken

- 29, 44 **Gelezen**
- 45 **Verder lezen op de website**
- 46 **Geslaagd**

Verder lezen op de website

Advertenties

Irene Schaddelee-Pesch
+31 (0)6 23700323
info@is-acquisitie.com

Abonnementen

Het Tijdschrift voor de Politie verschijnt vier keer per jaar en is gratis voor politiemensen. Overheid/instelling/zakelijk: €179,- Privépersoon: €89,50

Abonnementen lopen per kalenderjaar en worden automatisch verlengd, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze abonneeservice wordt opgezegd.

Abonneren kan via www.websitevoordepolitie.nl of via onze abonneeservice.

Gompel&Svacina Abonneeservice

Postbus 105
2400 AC Alphen aan den Rijn
Tel. NL: 0031 (0)172476085
Tel. BE: 0032 (0)25888745
E-mail: TVP@spabonneeservice.nl

Een multidisciplinaire aanpak tegen seksueel geweld

VAN KEUKENTAFEL TOT TALKSHOWTAFEL

Seksueel geweld is door de jaren heen steeds meer erkend als groot probleem dat systematisch moet worden bestreden, maar dit is zeker niet altijd het geval geweest. De politie had oorspronkelijk weinig specifieke aandacht voor deze delicten. Zo werden onderzoeken in de vorige eeuw meestal uitgevoerd door rechercheurs zonder gespecialiseerde kennis of vaardigheden in het omgaan met zedenslachtoffers en -verdachten. Ook de wetgever keek in die tijd nog anders naar welk seksueel grensoverschrijdend gedrag bestraft zou moeten worden. De wetgever sprak bijvoorbeeld pas over seksueel geweld als dat plaatsvond buiten het huwelijk en er sprake was geweest van (dreiging met) geweld als dwangmiddel.

Over de auteurs

Caroline Monster LL.M. is landelijk programmamanager seksuele misdrijven, tevens hoofd van het Landelijk Expertiseteam Seksuele Misdrijven (LESM).

Lidewijde van Lier MCI is senior-adviseur seksuele misdrijven bij het Landelijk Expertiseteam Seksuele Misdrijven (LESM).

De zedenrecherche heeft zich in de afgelopen decennia ontwikkeld van een relatief generiek vakgebied naar een specialistische professie. Deze verandering weerspiegelt niet alleen de veranderende maatschappelijke normen en verwachtingen, maar ook de toenemende complexiteit van de problematiek. In dit artikel reflecteren de auteurs, vanuit hun ruime ervaring binnen dit vakgebied, op ontwikkelingen en huidige tendensen, waarbij zij pleiten voor een verschuiving van een voornamelijk strafrechtelijke benadering naar een meer geïntegreerde en multidisciplinaire aanpak.

De ontwikkeling van de zedenrecherche

In de jaren tachtig kwam er meer aandacht voor het fenomeen seksueel geweld als gevolg van zowel maatschappelijke veranderingen, zoals een toenemende aandacht voor vrouwenrechten en emancipatie, als veranderingen in de strafrechtelijke wetgeving. Zo werd verkrachting binnen het huwelijk strafbaar gesteld in 1991 en werd de definitie van dwang zodanig uitgebreid dat naast geweld ook andere vormen als dwangmiddel konden gelden (Staatsblad 1991-519). De oude zedenwetgeving, die dateert uit 1886, werd

ook in de decennia die volgden vele malen gewijzigd (Lindenberg & Van Dijk, 2015). De eerste zedenafdelingen werden opgericht, en als noodzakelijke stap gezien om slachtoffers op een zorgvuldige en deskundige manier te kunnen helpen. Zedenrechercheurs werden specialistisch opgeleid om zich op zowel strafrechtelijke als psychologische aspecten van seksuele misdrijven te richten. Opsporingsambtenaren die zedenzaken behandelden werden vooral geselecteerd op sterke sociale en communicatieve vaardigheden.

In de jaren negentig verdween de focus op slachtofferbejegening meer naar de achtergrond. Er was werk aan de winkel om de opsporing verder te professionaliseren. Mede als gevolg van een aantal spraakmakende zedenzaken kwam er meer aandacht voor de tactische opsporing van deze misdrijven, maar ook op het voorkomen van onjuiste aangiften. Eén van die zaken betrof de zaak-Lancee, die voor maatschappelijke opschudding zorgde en tot kritiek op politie en justitie leidde. René Lancee, destijds politiechef op Schiermonnikoog, werd in 1996 door zijn zeventienjarige dochter onjuist beschuldigd van ontucht (Den Elt, 1998). Gaande het onderzoek bleek dat de verklaringen in het onderzoek onder druk en vanuit veel suggestieve vragen tot stand waren gekomen. Uit de evaluatie die volgde bleek dat deze misser een gevolg was van een weinig kritische houding van politie en justitie en een gebrek aan professionele distantie (Van Lier et al., 2020).

Wat daarop volgde, waren strengere regels voor de opsporing. In 1999 werden voor het eerst, in twee aanwijzingen van het College van procureurs-generaal, eisen gesteld aan de opleiding en deskundigheid van zedenrechercheurs. Dit was het begin van een nieuwe koers en een stevige professionalisering van de zedenrecherche. Naast een zorgvuldige bejegening van slachtoffers lag vanaf dat moment de focus op zorgvuldigheid, controleerbaarheid en neutraliteit van de onderzoeken.

Als gevolg van deze golfbewegingen is de zedenrecherche tegenwoordig een goed en georganiseerd en professioneel vakgebied seksueel geweld. In totaal werken ruim zeventienhonderd zedenrechercheurs verdeeld over tien teams aan de opsporing van (online) seksuele misdrijven, zoals verkrachting en seksueel kindermisbruik.

Op 1 juli 2024 ging de Wet seksuele misdrijven van kracht

Voor de opsporing van kinderpornografie is in 2012, na de 'Robert M.-zaak' in Amsterdam, binnen de zedenrecherche het Team Bestrijding Kinderpornografie & Kindersekstoerisme opgericht. Dit opsporingsteam heeft een uitstekende internationale reputatie.

De impact van de nieuwe Wet Seksuele Misdrijven

Op 1 juli 2024 ging, na vele jaren van voorbereiding, de Wet seksuele misdrijven van kracht. Dit is de grootste wijziging op het gebied van zedenwetgeving sinds 1886. De nieuwe wet houdt een ingrijpende herziening in van het strafrecht op het gebied van seksuele delicten, passend binnen het huidige tijdperk van de eenentwintigste eeuw. De wet kent nieuwe strafbaarstellingen, maakt strenger straffen mogelijk en breidt ook de definitie van seksuele misdrijven uit. Zo staan in de nieuwe wetgeving niet meer de 'dwang' en 'geweld' centraal, maar 'gelijkwaardigheid en instemming'. De zogenaamde 'consent'-wetgeving heeft hiermee in Nederland haar intrede gedaan. De wetgever beoogt met deze nieuwe wet slachtoffers van seksueel geweld, ook online, beter te beschermen. Politie en OM kunnen in meer gevallen optreden tegen strafbaar gedrag. Daarmee gaat van deze wet ook een normerende en preventieve werking uit. De wet geeft een duidelijk signaal af aan potentiële daders (Kamerstukken, 36222 nr. 3, 2022). En in wezen geldt die waarschuwing voor iedere burger die seksueel contact aangaat (Vermaas, 2024).

De opvatting dat de wet aansluit bij de tijdsgeest wordt door de politie dan ook breed gedragen. Maar er zijn ook zorgen, want wet heeft verstrekkende gevolgen voor de politie. Ten eerste betekent het simpelweg een uitbreiding van de taken en verantwoordelijkheden aangezien de wet nu een breder scala aan gedragingen strafbaar stelt. Verder blijft de bewijsvoering in zedenzaken complex. De rechter vraagt voor het verkrijgen van wettig en overtuigend bewijs een steeds diepere verkenning van de

Voorziet het strafrecht voldoende in de verwachtingen van het zedenslachtoffer?

Literatuur

- Centraal Bureau Statistiek (2023). Meer seksuele misdrijven bij de politie gemeld in 2022. Geraadpleegd op 13 januari 2025 van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/09/meer-seksuele-misdrijven-bij-de-politie-gemeld-in-2022>
- Elt den, G. (1998). *Schandaal op Schiermonnikoog: Hoe de affaire Lancee justitie in opspraak bracht*. Amsterdam: Veen.
- Inspectie Justitie en Veiligheid (2020). Verschillende perspectieven. Geraadpleegd op 21 december 2024 van <https://www.inspectie-jenv.nl/Publicaties/rapporten/2020/06/23/rapport-verschillende-perspectieven>
- Kamerstukken 36222, nr. 3 (2022). Memorie van toelichting. Geraadpleegd op 21 december 2024 van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36222-3.html>
- Lier van, L., Mastrigt van, Y., & Haan de, A. (2022). De aanpak van seksuele misdrijven met de tijd mee. *Cahiers politie-studies*. Antwerpen/s-Hertogenbosch: Gompel&Svacina.
- Lindenberg, K. & Van Dijk, A.A. (2015). Herziening van de zedendelicten? Een analyse van Titel XIV, Tweede Boek, Wetboek van Strafrecht met het oog op samenhang, complexiteit en normstelling. Geraadpleegd op 21 december 2024 van https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/2086/2392-volledige-tekst_tcm28-73306.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Vermaas, P. (2024). Wil je het echt? *Opportuun 03*. Geraadpleegd op 21 december 2024 van <https://magazines.openbaarministerie.nl/opportuun/2024/03/wil-je-het-echt>

context van het misdrijf. Door de komst van de consent-based delicten is het verkrijgen van inzicht in de mentale houding van de dader belangrijker geworden. Bovendien blijft het in de bewijsvoering meestal het woord van het slachtoffer tegen het woord van de verdachte. Seksuele interactie speelt zich immers vaak in de privésfeer af. Aan die bewijssystematiek en problematiek verandert de nieuwe wet niets. De politie waarschuwde in haar reactie op het wetsvoorstel dan ook terecht voor te hoge verwachtingen van het strafrecht.

Zeden in het maatschappelijk debat

Het tot stand komen van de nieuwe Wet seksuele misdrijven werd de resultante van het maatschappelijk gesprek over veranderde normen op het gebied van seksualiteit. In de laatste decennia is ook de aard en omvang van seksueel grensoverschrijdend gedrag, mede dankzij de #MeToo-beweging en vele gebeurtenissen in de cultuur, sport en theaterwereld, onmiskenbaar in beeld gebracht. De maatschappelijke urgentie kreeg begin 2022 nog een extra boost nadat het online programma BOOS misstanden bij The Voice of Holland bekend maakte. Deze aflevering bracht een maatschappelijk debat op gang en zorgde in 2022 voor een flinke toename van het aantal meldingen van seksueel geweld. De tijd is rijp geworden om hier openlijk over te spreken en ervaringen te delen. Dat is een goede ontwikkeling, want een effectieve aanpak begint bij het gesprek over gedrag, consent en over online veiligheid. Het gaat om het voeren van dát gesprek, aan de keukentafel, in de klas en ook aan de talkshowtafel.

Dat het kabinet in 2022 startte met een meerjarige brede aanpak voor het tegengaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, stemt ons hoopvol. Daarin was het aanstellen van een onafhankelijk regeringscommissaris een belangrijke stap.

We zien tegelijkertijd ook een zorgelijke ontwikkeling als gevolg van de overweldigende media-aandacht voor zaken rond seksueel grensoverschrijdend gedrag. Deze individuele zaken van vaak bekende personen zijn interessant geworden voor (sociale) media, influencers en journalisten. Waar het voor de politie in de opsporing van individuele cases primair gaat om waarheidsvinding binnen de gestelde straf-processuele kaders, waar neutraliteit en controleerbaarheid vereisten zijn en waar professionele vaardigheden van politiemensen cruciaal zijn, zien we misdaadjournalisten en burgers zonder die vereisten opereren en in de samenleving zelfs haatcampagnes ontstaan. Vermeende slachtoffers en daders, worden meer dan eens, nog voordat de rechter zich over de zaak heeft gebogen, be- en veroordeeld door de publieke opinie, met gevolgen als secundaire victimisatie en 'trial by media' van dien.

Strafrecht binnen een integrale aanpak

De combinatie van nieuwe wetgeving en groeiende publieke aandacht brengt met zich mee dat steeds hogere verwachtingen aan de politie worden gesteld. Feit is dat het aantal meldingen van seksueel geweld door de jaren toeneemt (Centraal Bureau Statistiek, 2023). Bovendien legt de publieke opinie grote druk op de politie om zowel daadkrachtig als meer empathisch op te treden.

Van de politie wordt heden ten dage niet alleen verwacht dat de dader (snel) wordt opgespoord en voor de rechter gebracht, maar ook dat zoveel mogelijk bij de behoeften van het slachtoffer wordt aangesloten (Inspectie van Justitie en Veiligheid, 2020). Het strikte strafrechtelijk juridisch kader voor opsporing waarin de politie moet opereren wordt door velen duidelijk als onvoldoende helpend ervaren.

Dit roept bij ons de vraag op of het strafrecht voldoende voorziet in de verwachtingen van het zedenslachtoffer. Wij denken van niet. Gelukkig wordt steeds meer erkend dat het strafrecht voor slachtoffers van seksueel geweld niet de enige effectieve reactie is. Er zijn meer goed passende interventies mogelijk die bijdragen aan herstel. Het strafrecht is slechts één van de mogelijke antwoorden

op zedenzaken. Er bestaat vraag in de samenleving naar preventie en niet-strafrechtelijke interventies zoals voorlichting, hulpverlening, recidive-preventie bij daders en herstelrecht. Daarbij ligt de nadruk op erkenning, herstel van de geleden schade voor slachtoffers en het bevorderen van verantwoordelijkheid en gedragsverandering bij daders. Deze benaderingen kunnen niet alleen de druk op de zedenrecherche verlichten, maar ook bijdragen aan een meer systematische en effectieve aanpak van zedenzaken, met groter maatschappelijk effect.

Gezamenlijke triage en regie

Hoewel er in Nederland veel instanties zijn die goede hulp of ondersteuning aanbieden, is het voor slachtoffers vaak moeilijk om de meest passende mogelijkheden in hun situatie te vinden. Bovendien is het veld versnipperd waardoor er leemtes en overlap bestaan. Ook zedenrechercheurs zijn hierdoor dagelijks onevenredig belast met zoektochten om het slachtoffer adequaat te kunnen doorgeleiden. Deze taken gaan ten koste van hun kerntaak opsporing. Wij pleiten daarom al jaren voor een samenwerkingsverband, één loket van waaruit we in een snelle doorverwijzing naar de juiste hulp kunnen geleiden. Het loket zou voor regie moeten zorgen over het gehele proces van straf en zorg. Een regisseur coördineert de verschillende disciplines en zorgt voor een gestructureerde afhandeling van de zaak. Dit voorkomt overlap in hulpverlening, maar ook hiaten in het aanbod.

Dit loket kan dienen als een platform waarin politie, hulpverlening en juridische ondersteuning vanuit hun eigen expertise nauw samenwerken, met als doel de kwaliteit en de samenhang van de aanpak te verbeteren. Hierdoor kan sneller en gericht hulp worden ingezet én kunnen zedenrechercheurs zich meer richten op het complexe opsporingsproces.

De toekomst: naar een systeembenadering

De ontwikkeling van het zedenspecialisme binnen de politie is het resultaat van tientallen jaren van maatschappelijke veranderingen,

Wij pleiten voor **één loket** van waaruit we in een **snelle doorverwijzing** naar de **juiste** hulp kunnen geleiden

juridische hervormingen en een toegenomen erkenning van de complexiteit van deze opsporingsonderzoeken. Het zedenspecialisme heeft zich in de vele jaren gevormd tot een duidelijk specialisme, maar door de publieke opinie en door onrealistische verwachtingen, wat ons betreft ten onrechte vaak ondergewaardeerd en bekritiseerd. De zedenrecherche heeft een cruciale rol in het opsporen van daders, het waarborgen van gerechtigheid voor slachtoffers én, als het aan ons ligt, komend jaar ook het triëren van zedenzaken zodat direct, in multidisciplinair samenwerkingsverband tussen straf- en zorgpartners, tegemoetgekomen kan worden aan de maatschappelijke behoefte aan een systeembenadering in de bestrijding van seksueel geweld. •

Typen plegers van seksueel geweld¹

DÉ ZEDENDELINQUENT BESTAAT NIET

Over de auteurs

Dr. Steve van de Weijer is senior onderzoeker bij het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) in Amsterdam.

Prof. dr. Veroni Eichelsheim is senior onderzoeker bij het NSCR in Amsterdam en bijzonder hoogleraar aan de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, Afdeling Ontwikkelingspsychologie van de Rijksuniversiteit Groningen.

Prof. dr. Arjan Blokland is senior onderzoeker bij het NSCR in Amsterdam en hoogleraar aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid, Afdeling Strafrecht en Criminologie van de Universiteit Leiden.

Prof. dr. Jan Hendriks is emeritus hoogleraar aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid, Afdeling Criminologie van de Vrije Universiteit Amsterdam, emeritus hoogleraar aan de Faculteit der Maatschappij- en Gedragswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam en klinisch psycholoog bij behandelcentrum De Waag in Den Haag.

Jaarlijks worden ongeveer 1,8 miljoen Nederlanders slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag of seksueel geweld. De laatste jaren is de maatschappelijke aandacht voor deze problemen sterk gegroeid, onder andere door de #MeToo-beweging en enkele grote schandalen die aan het licht kwamen. Ook vanuit de wetenschap is er veel aandacht voor deze problematiek, waarbij er veel wetenschappelijke literatuur bestaat over de plegers van zedendelicten. Eén van de bevindingen uit het bestaande onderzoek is dat plegers van seksueel geweld geen homogene groep zijn met dezelfde kenmerken, maar dat er de nodige heterogeniteit bestaat.

Vanwege de heterogeniteit van plegers van seksueel geweld wordt er geregeld onderscheid gemaakt tussen verschillende typen plegers, bijvoorbeeld op basis van de specifieke vorm van zedendelinquentie, de modus operandi, kenmerken van plegers en slachtoffers, de relatie tussen plegers en slachtoffers, en het achterliggende motief voor het plegen van zedendelicten.

Plegers van seksueel geweld worden hierbij vaak geïdentificeerd in typologieën en omschreven op basis van individuele, situationele of contextuele risicofactoren en delictkenmerken. Hierdoor krijgen wetenschappers meer inzicht in de mogelijke verschillen in achtergrond- en persoonskenmerken tussen typen plegers. Ook kunnen typologieën

helpen bij het maken van een onderbouwde inschatting van het risico op recidive en aanleiding geven voor een gedifferentieerde aanpak van dat recidiverisico.

Uit de bestaande wetenschappelijke literatuur over deze typologieën blijkt echter geen eenduidig beeld. Daarnaast ontbreekt er een overkoepelend overzicht van typologieën van alle soorten zedendelicten waardoor het inzicht in de verschillen en overeenkomsten tussen verschillende typologieën beperkt blijft. In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en DataCentrum (WODC) hebben onderzoekers van het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) daarom een *umbrella review* uitgevoerd waarin op systematische wijze de bestaande

literatuurstudies en systematic reviews over typologieën van volwassen plegers van zedendelicten zijn samengevat (Van de Weijer et al., 2023). In dit artikel presenteren wij de belangrijkste bevindingen uit dit onderzoek.

Onderzoeksopzet

In deze zogeheten *umbrella review* zijn alle gepubliceerde literatuurstudies en systematic reviews over typologieën van plegers van zedendelicten geanalyseerd die voldeden aan de inclusiecriteria. Om meegenomen te worden moesten de studies gepubliceerd zijn in of na 1990, moest de volledige tekst beschikbaar zijn, moesten de studies in het Nederlands of Engels geschreven zijn en moesten de studies een overzicht geven van typologieën van volwassen plegers (18 jaar of ouder) van aanranding, verkrachting, ontucht met minderjarigen of online vormen van seksueel geweld (zoals kinderpornografie, sextortion en grooming). Om deze literatuurstudies en systematic reviews te vinden is er in januari 2023 een zorgvuldige zoekstrategie uitgevoerd in vier grote databases van wetenschappelijke studies. Aanvankelijk werden hierin 3054 studies gevonden die aan de inclusiecriteria leken te voldoen. Na nadere bestudering van de samenvatting en gehele tekst konden hiervan 31 studies worden geïncludeerd in de *umbrella review*, waaronder vijf systematic reviews en 26 literatuurstudies. Voor meer details over de onderzoeksopzet, de zoekstrategie en de geïncludeerde studies zie Van de Weijer et al. (2023).

Resultaten

Zoals weergegeven in Figuur 1, blijkt uit de analyse van de geïncludeerde studies in de *umbrella review* dat er aparte typologieën van plegers van zedendelicten zijn ontwikkeld voor verschillende subgroepen. Zo kan er allereerst een onderscheid worden gemaakt tussen typologieën voor plegers van online en offline zedendelicten. Binnen de typologieën van offline zedendelicten is dan weer een verdere uitsplitsing waarneembaar tussen mannelijke en vrouwelijke plegers. Waarna er binnen de typologieën voor mannelijke plegers weer aparte typologieën zijn voor plegers van verkrachting, kindermisbruik, seksuele moord en kinderporno. Hierbij moet overigens opgemerkt worden dat de typologieën over kinderpornografie in de laatste decennia vrijwel uitsluitend gericht zijn op de online varianten van kinderpornografie. In deze bijdrage zullen we ons beperken tot de resultaten met betrekking tot mannelijke

plegers van verkrachting en kindermisbruik en tot vrouwelijke plegers. Meer informatie over de – veel specifiekere – typologieën van plegers van seksuele moorden en online zedendelicten is te vinden in het WODC-rapport (Van de Weijer et al., 2023).

Mannelijke plegers van verkrachting

In bestaande typologieën over mannelijke plegers van verkrachting wordt ten eerste vaak onderscheid gemaakt tussen plegers die handelen vanuit seksuele en niet-seksuele motieven. Uit de bestaande literatuurstudies en systematic reviews komt een overkoepelende typologie naar voren waarin vijf typen plegers van verkrachting worden onderscheiden. Twee typen plegen verkrachting vanuit een primair seksueel motief: de *compensatory* en *sadistic* plegers. Compensatory plegers zijn niet in staat om een normale relatie aan te gaan met een partner van eigen leeftijd en plegen verkrachtingen met zo weinig mogelijk fysiek geweld om gevoelens van onbekwaamheid te compenseren. Sadistic plegers zijn vaak psychopatisch en ervaren seksuele bevrediging door de pijn en angst van hun slachtoffers. Deze verkrachtingen kunnen uiteindelijk ook resulteren in seksuele moorden. Daarnaast zijn er drie typen plegers waarbij de primaire motivatie voor de verkrachting niet seksueel is: *anger/retaliaton*, *power/control*, en *opportunistic/antisocial* plegers. Macht, woede, agressie en haat zijn de drijfveren bij de *anger/retaliation* plegers. Zij hebben negatieve opvattingen tegenover vrouwen en nemen wraak op vrouwen door veel fysieke en seksuele agressie te gebruiken. *Power/control* plegers willen juist macht en dominantie over hun slachtoffers en gebruiken daarbij agressie ter compensatie voor hun onzekerheid over hun eigen mannelijkheid. De *opportunistic/antisocial* plegers zijn situationele plegers met een slechte impulscontrole en een impulsieve en avontuurlijke levensstijl. Deze groep pleegt impulsieve verkrachtingen, vaak tijdens het plegen van andere misdrijven.

Figuur 1. Indeling bestaande typologieën van plegers van seksueel geweld

¹ Dit artikel is gebaseerd op onderzoek dat werd uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Datacentrum (WODC). Het complete onderzoeksrapport is te raadplegen via: <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3290>. In de tekst wordt hiernaar verwezen als 'Van de Weijer et al., 2023'.

Mannelijke plegers van kindermisbruik

Bij de typologieën die gericht zijn op mannelijke plegers van kindermisbruik wordt er vaak eerst een onderscheid gemaakt tussen plegers die een primaire seksuele voorkeur voor kinderen hebben (*preferential plegers*) en plegers die zich niet primair aangetrokken voelen tot kinderen (*situational plegers*). De groep *preferential plegers* wordt gekenmerkt door een aanhoudende en dwangmatige aantrekkingskracht tot kinderen die vaak al ontstaat gedurende de adolescentie. Zij ontwikkelen zich vervolgens niet verder tot het punt waarop zij volwassenen aantrekkelijk vinden en worden vaak gediagnosticeerd met een pedofiele stoornis. De *situational plegers* hebben daarentegen een voorkeur voor sociale en seksuele interacties met volwassenen. Zij ontwikkelen gedurende de volwassenheid echter een secundaire seksuele voorkeur voor kinderen wanneer hun zelfvertrouwen en gevoel voor eigenwaarde worden ondermijnd door stressoren. Zij misbruiken vaak kinderen tot wie zij makkelijk toegang hebben, zoals hun eigen kinderen.

Uit de onderzochte reviews blijkt daarnaast dat binnen deze twee typen plegers van kindermisbruik telkens drie subtypen onderscheiden kunnen worden. Binnen de *preferential plegers* zijn dit de subtypen *manipulative*, *introverted*, en *sadistic plegers*. De *manipulative plegers* groomen kwetsbare kinderen gedurende langere tijd om hun weerstand te verlagen. Ze gebruiken hierbij geen wapens of agressie maar geven kinderen affectie en cadeaus om de seksuele relatie in stand te houden. De *introverted plegers*, daarentegen, ontberen vaardigheden om kinderen te groomen of te manipuleren maar verlangen wel naar affectie van kinderen. De *sadistic plegers* van kindermisbruik gebruiken juist wel agressie en geweld om toegang tot kinderen te krijgen en worden seksueel opgewonden door kinderen pijn toe te brengen.

Onder de *situational plegers* kan onderscheid gemaakt worden tussen de subtypen *inadequate*, *indiscriminate*, en *experimental plegers*. De *inadequate plegers* zijn niet in staat om seksuele relaties met volwassenen aan te gaan vanwege hun negatieve zelfbeeld en onvoldoende sociale vaardigheden. Zij misbruiken

dan ook kinderen ter vervanging van volwassen seksuele relaties. Bij de *indiscriminate plegers* is er sprake van meer algemeen antisociaal gedrag en zij gebruiken kinderen voor hun eigen belangen waarbij zij zich schuldig maken aan zowel fysiek als seksueel misbruik. Tot slot worden de *experimental plegers* gedreven door een wens om te experimenteren met seksueel gedrag en zij misbruiken kinderen onder meer uit verveling.

Vrouwelijke plegers

Wat betreft vrouwelijke plegers van zedendelicten blijkt uit de umbrella review dat er in typologieën vaak een onderscheid wordt gemaakt tussen vrouwen die zelfstandig zedendelicten plegen en vrouwen die dit samen met een man doen. Dit onderscheid is ook zichtbaar in de overkoepelende typologie van vijf typen vrouwelijke plegers, die in veel overzichtsstudies wordt omschreven. Zo zijn de *male-coerced/maleaccompanied plegers* ondergeschikte vrouwen met een negatief zelfbeeld, lage intelligentie en gevoelens van machteloosheid die worden gedwongen of vergezeld door een mannelijke medepleger. Sommige van deze vrouwen zijn enkel getuige van het misbruik zonder in te grijpen, terwijl anderen juist een meer actieve rol nemen in het misbruik van kinderen. Daarentegen handelen de typen *teacher/lover* en *predisposed/self-initiated plegers* alleen. *Teacher/lover plegers* misbruiken adolescenten vanuit een machtspositie (bijvoorbeeld als leraar of mentor) en om zodoende in hun intieme en seksuele behoeften te voorzien. De groep *predisposed/self-initiated plegers* zijn als kind zelf fysiek of seksueel misbruikt en kunnen hierdoor symptomen van PTSS, depressie, verslaving en suïcidaliteit vertonen. Daarnaast zijn zij soms gemotiveerd door sadistische fantasieën. Daarnaast worden er nog twee typen vrouwelijke plegers omschreven waarbij het onduidelijk is of er sprake is van een mannelijke medepleger. De groep *homosexual criminal plegers* is vaak al eerder gearresteerd voor niet-seksuele delicten en wordt gemotiveerd door financieel gewin. Zij zijn vaak betrokken bij de uitbuiting of gedwongen prostitutie van andere (jong)volwassen vrouwen. Tot slot

worden *aggressive homosexual* plegers gemotiveerd door woede, wraak en jaloezie en plegen zij zedendelicten tegen volwassen vrouwen, vaak als onderdeel van huiselijk geweld.

Discussie

Concluderend blijkt uit de umbrella review dat er een grote diversiteit is binnen de populatie van plegers van zedendelicten. In wetenschappelijk onderzoek wordt meestal in de eerste plaats onderscheid gemaakt tussen plegers van verschillende soorten zedendelicten (verkrachting, kindermisbruik, seksuele moorden, online zedendelicten) en tussen mannelijke en vrouwelijke plegers, waarna er ook binnen deze subgroepen verschillende typen plegers zijn te onderscheiden. Hierbij blijken er meer verschillen dan overeenkomsten te zijn tussen de typologieën van de verschillende subgroepen van plegers van zedendelicten. Zo wordt bij de typologieën van verkrachting met name onderscheid gemaakt op basis van de motieven van de plegers, bij de typologieën van kindermisbruik is het onderscheid met name gericht op de primaire seksuele voorkeur van de plegers, en bij de typologieën van vrouwelijke plegers ligt de focus sterk op de aanwezigheid van een mannelijke medepleger. Desalniettemin is er ook een overeenkomst tussen de typologieën van deze subgroepen (en van de niet in deze bijdrage besproken subgroepen van plegers van seksuele moorden en online zedendelicten): er kan telkens een onderscheid gemaakt worden tussen plegers die primair seksueel gemotiveerd zijn om een specifiek type slachtoffer te misbruiken en plegers die niet primair seksueel gemotiveerd zijn en/of geen seksuele voorkeur hebben voor het type slachtoffer dat zij misbruiken. De eerste groep kan omschreven worden als preferentiele plegers en bevat bijvoorbeeld de compensatory en sadistic plegers van verkrachting, de manipulative, introverted, en sadistic plegers van kindermisbruik, en de teacher/lover en predisposed/self-initiated vrouwelijke plegers. De tweede groep kan omschreven worden als situationele plegers, waarbij de zedendelinquentie voortkomt uit diverse niet-seksuele motieven of oorzaken zoals woede, agressie en macht, situationale factoren, financieel

Er ontbreekt een overkoepelend overzicht van typologieën van plegers van zedendelicten

gewin, en het onderdeel zijn van breder antisociaal gedrag.

Het is bij de interpretatie van deze bevindingen van belang om de beperkingen van de wetenschappelijke literatuur over deze typologieën in ogenschouw te nemen. Zo zijn de reviews die zijn geïncludeerd in de umbrella review van matige 'kwaliteit'. In slechts vijf gevallen was er sprake van een systematische review (i.e. alle beschikbare wetenschappelijke informatie werd meegenomen na systematische screening), waarvan er slechts één alle informatie bevatte om de studie te kunnen repliceren. Daarnaast was de meerderheid van de studies gebaseerd op gegevens uit de Verenigde Staten, en is de generaliseerbaarheid naar andere landen, zoals Nederland, mogelijk beperkt. Ook bleek dat de typologieën vaak gebaseerd zijn op erg kleine steekproeven, dikwijls afkomstig uit de klinische praktijk. Hierdoor is de omschrijving van een type pleger binnen een typologie soms gebaseerd op slechts één of enkele personen. In de meer recente typologieën valt hier een positieve ontwikkeling in te ontdekken: steeds vaker wordt gebruik gemaakt van gegevens over de levensloop, die worden geanalyseerd met geavanceerdere technieken. Tot slot viel het op dat in de onderzochte typologieën weinig werd gezegd over de aanpak van verschillende typen plegers en werd er bijvoorbeeld zelden ingegaan op specifieke mogelijkheden voor behandelingen voor bepaalde type plegers of op verschillen in recidiverisico tussen typen plegers van zedendelicten. •

De politie is een organisatie waar voorbeeldgedrag van uitgaat

IN GESPREK MET MARIËTTE HAMER
OVER SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG
EN SEKSUEEL GEWELD

Mariëtte Hamer is in april 2022 aangesteld door het vorige kabinet als regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. De directe aanleiding was de BOOS-uitzending over The Voice of Holland.

Redactieleden **Lisanne de Weerd** en **Jaco van Hoorn** spreken haar in haar werkkamer. Deze is gevestigd in de Hoftoren in Den Haag, waar ook het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zich bevindt.

Het gesprek begint met de vraag wat haar drijft om zich voor deze opdracht in te zetten. Ze antwoordt glimlachend dat het haar een mooie uitdaging leek om bij te dragen aan een cultuurverandering: werk maken van het vraagstuk van seksueel grensoverschrijdend gedrag en het gesprek erover in de samenleving stimuleren. Haar ambitie is dat dit gesprek overal gaat plaatsvinden, achter de voordeur, op het werk, in de sportkantine, op straat en online. “Ik ben, met een kleine staf, in 2022 gestart voor een periode van drie jaar. We hadden redelijk snel door dat dat te kort zou zijn. Het vorige kabinet heeft de termijn verlengd tot 1 januari 2027. Dus we zijn nu ongeveer halverwege. Ook met de nieuwe bewindslieden zijn de contacten prima.”

Je wordt geacht boegbeeld te zijn. Hoe doe je dat eigenlijk?

“Door veel te praten over het onderwerp, door veel het land in te gaan, veel interviews

te geven. We hebben een eigen podcast, ‘Alles op Tafel’, en we doen ook campagnes. Cultuurverandering bereik je door het voeren van een maatschappelijk gesprek. BOOS is de best bekeken online-uitzending van 2022, maar dat is een moment, je weet nooit of de aandacht zal blijven. Voor ons is de grote winst dat de aandacht niet is verslapt. Daar hoop ik een bijdrage aan te hebben geleverd.”

Wat heb je vanaf het begin, dus vanaf 2022 tot nu, in de samenleving zien gebeuren?

“Er is veel aandacht, elke dag zien we wel nieuws dat dit onderwerp raakt. Ik merk zelf ook het verschil. Ik was redelijk kort voor de start als regeringscommissaris informateur, dan word je toch wat bekender. Na mijn aanstelling kwam ik ergens in een theater en dan zeiden mensen: ‘Gaat u maar voor hoor, u gaat nu zo belangrijk werk doen.’ Er leek

Over de auteurs

Lisanne de Weerd MSc is strategisch adviseur Bureau Regioburgemeesters.

Drs. Jaco van Hoorn is psycholoog, bestuurskundige en hoofdredacteur van het *Tijdschrift voor de Politie*.

een bepaalde magie om het onderwerp te hangen. Mensen vonden het ingewikkeld en ook spannend. Nu merk je meer dat mensen erover beginnen te praten en zelf opvattingen hebben. Het onderwerp is, door alle aandacht en alles wat naar boven is gekomen, veel dichterbij de mensen gekomen. Er wordt inderdaad aan de keukentafel over gesproken.” Hamer vervolgt: “Recent kregen we cijfers uit onderzoek dat deze bewustwording bevestigt. Aantallen waren er al, maar we zijn ons veel bewuster van mensen die ermee te maken hebben. Eén op de twee vrouwen en één op de vijf mannen hebben in hun leven te maken met een fysieke vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast zien we de hulpvraag enorm toenemen: er zitten soms pieken in de cijfers, op momenten dat er aandacht is voor het onderwerp, zoals bij The Voice of bij het proces rond Ali B. Ik vind dat positief omdat mensen daarvoor die problemen ook al hadden, maar niets deden of met andere klachten naar de huisarts of de fysiotherapeut gingen. Nu weten ze op de goede plekken terecht te komen.”

De aandacht voor het onderwerp is natuurlijk ouder. In 2017 begon de #MeToo-beweging. Wat heb je sinds die tijd in de samenleving zien gebeuren?

“Het gesprek wat acceptabel en normaal is, wordt nu redelijk stevig gevoerd. Praat ik met studenten bijvoorbeeld, die zijn echt met elkaar in discussie. Je ziet verschillend bewustzijn bij jonge vrouwen en jonge mannen. Hoe het ook zij, het gesprek wordt gevoerd,

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is samen met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de trekker van het Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, waarin verschillende ministeries samenwerken met het doel om seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld te voorkomen, te herkennen, aan te pakken en hulp te bieden aan slachtoffers. De opdracht aan Mariëtte Hamer is om als onafhankelijke regeringscommissaris gevraagd en ongevraagd advies te geven over de aanpak én om boegbeeld te zijn van het maatschappelijk gesprek en de gewenste cultuurverandering.

Het onderwerp is **recentelijk** veel **dichter** bij de **mensen** gekomen

ze luisteren naar elkaar en er worden vragen gesteld. Ik zie het begin van een cultuurverandering. Onze uitdaging is dat dit beklijft. We zien dat de aandacht sinds 2022 nog niet is teruggevallen, dat is onze winst.”

Dat klinkt allemaal als positieve ontwikkeling...

“Het vraagstuk is natuurlijk niet iets sinds 2017, maar het betreft patronen in onze maatschappij die over langere tijd zijn gevormd en die je niet zomaar in drie jaar veranderd krijgt. Dat kost veel tijd. De kunst is wel, hoe ga je zoveel volume maken dat het een structurele en blijvende verandering wordt? Uit onderzoek blijkt dat meer dan de helft van de mensen openstaat voor deze verandering. Er is een tweede groep, zij zitten in een soort twijfelstand. Ze voelen wel aan dat je sommige dingen niet meer kan zeggen of doen, maar ze weten nog niet wat dan wél kan. Een klein percentage vindt het onzin en gedoe, die gaan we niet overtuigen. De campagne ‘Wat vind jij? Tot waar is het leuk voor allebei?’ is op de grotere groep twijfelaars gericht.”

Andrew Tate, welke betekenis heeft dat geluid voor de aanpak?

“Andrew Tate zit natuurlijk bij de groep die we nooit gaan overtuigen. Wat belangrijk is, is dat je in gesprekken met bijvoorbeeld studenten en

jongeren de spiegel laat zien. Wat zegt hij nu eigenlijk? En het allerbelangrijkste is dat jongeren daar zelf een gesprek met elkaar over voeren. In een bijeenkomst op een mbo vroeg iemand of de meisjes die weleens lastig gevallen zijn op straat wilden rechtstaan. Alle meisjes gingen rechtstaan. Dan komt er wel besef bij de jongens, ‘wauw dat is veel’. Meisjes vertellen wat dat met hen doet, hoe het consequenties heeft en hoe ze daar steeds rekening mee houden, zoals altijd met je telefoon in de handen lopen of de kleding aanpassen. Jongens realiseren zich dan dat de gevolgen best ver gaan, dat vinden ze dan ook niet normaal. Dan heb je het goede gesprek te pakken, ook over wat ze zelf kunnen veranderen.”

Dus: positieve ontwikkeling?

“Ja, gegeven de weerbaarheid van het onderwerp ben ik positief. We zijn er nog lang niet en je komt elke keer weer op nieuwe zaken. Bijvoorbeeld ook de online omgeving verdient nog veel aandacht.”

Mensen leggen een relatie met de algehele verhuftering in de samenleving en die lijkt niet minder te worden. Dat is minder positief, toch?

“Ik vind dat twee verschillende dingen. Seksueel grensoverschrijdend gedrag is van alle tijden. Het is al lang aan de gang, het is een culturelement, een samenlevingspatroon. Dat hebben we te veranderen. De verhuftering krijgt de laatste tijd veel aandacht, maar ik wil graag blijven focussen op seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daar zien we ook andere ontwikkelingen, zoals ik al zei. Er verandert echt iets. Mooi nieuws, onlangs, dat de missverkiezing stopt. Een kleine verandering die toch impact heeft. Ook is er de laatste tijd meer aandacht gekomen voor femicide en geweld achter de voordeur.”

Soms hoor je ook keerzijden van de aandacht, zoals dat het vrouwen in een slachtofferrol drukt. Zie je ook schaduwkanten?

“Zeker, we blijven waakzaam en er is nog veel te doen. In het begin ging het veel over of je nog wel een complimentje mag geven, maar dat is nu veel minder. Wat mij nu opvalt en wat misschien wel symbolisch is, is dat er mannen zijn die aangeven dat ze niet meer alleen met een vrouw in de lift gaan. Ik vraag me dan af: waar zijn ze bang voor? Vals beschuldigd te worden? Zijn vrouwen daarop uit? Zou daar aanleiding voor zijn? Ik denk dat dit vooral mannen

betreft uit de groep twijfelaars. Zo bekeken ontstaat daar misschien iets van weerstand of angst, maar dat wil ik juist benutten om het onderwerp bespreekbaar te maken.”

**Wat is jouw beeld over de politie?
Het is een grote organisatie, de
politie heeft waarschijnlijk ook een
opdracht op dit gebied?**

“De cijfers van 1 op 2 zijn niet direct te vertalen naar een werkvloer, maar zeker is dat het overal voorkomt. De politie is een sector met veel fysiek contact, werkend in kleine groepen, waar ook machtsconstructies zijn, dus er zijn hoge risicofactoren. Dus ja, ook de politie is een sector die echt aandacht behoeft op dit terrein. We weten het een en ander over veiligheid op de werkvloer uit onderzoeken en krijgen ook signalen. Tegelijkertijd weet ik dat er binnen de politie aandacht is voor een veilige werkomgeving, er zijn programma's binnen het korps die er aandacht voor hebben. De positieve kant is dat veel mensen ook de opdracht voelen om het te veranderen.”

Hamer vervolgt: “Los van aandacht binnen de eigen organisatie heeft de politie natuurlijk ook een maatschappelijke rol binnen dit thema. Dat vraagt ook veel van de politie. Ik hoor van slachtoffers die aangifte doen en zich daarbij niet prettig behandeld voelen.”

Binnen de politie is er **aandacht** voor een **veilige werkomgeving**

**Vind je dat de politie dit niet goed
doet?**

“Het is voor mensen een enorme stap om aangifte te doen en als ze dan een gesprek krijgen en een verhaal horen waarom het niet te doen, dan heeft dat veel impact. Het gaat natuurlijk vaak ook anders, dat de aangever wel serieus wordt genomen. Maar het is wel een beeld dat leeft. Dat bleek ook uit een inspectierapport. Dat beeld is niet gunstig, dat moet veranderd worden. Ik zie dus twee kanten, want er zijn zeer geëngageerde, gemotiveerde politiemensen die heel deskundig werken.”

**Welke rol zie je sowieso voor de
politie binnen jouw opdracht?**

“Die rol is op allerlei manieren heel belangrijk: de politie is er voor de veiligheid op

Het betreft **patronen** in onze maatschappij die over **langere** tijd zijn **gevormd**

straat, de plek waar je aangifte doet, ze is beeldbepalend in het gesprek over dit onderwerp en bovendien zelf een grote organisatie waar voorbeeldgedrag van uitgaat. Ik zeg niet dat iedereen altijd aangifte moet doen. Niet iedereen wil dat pad op. Dat hoeft ook niet, maar de mogelijkheid moet er zijn. Wat ik heel positief vind in het publieke gesprek, naar aanleiding van het proces van Ali B, is dat de rechter zei dat de feiten niet juridisch bewijsbaar zijn maar dat zij het verhaal van het slachtoffer wel heel aannemelijk vindt. En die bevestiging heeft het slachtoffer goed gedaan; de rechter geloofde haar in haar verhaal. Daar kregen wij veel positieve reacties van andere melders over. Want het gaat uiteindelijk om de erkenning. Ook daar kan de politie een rol in spelen. Dan kun je daarna een ander pad op gaan, als het maar begint met: 'Ik neem je verhaal serieus.'

Zijn politie en justitie ook belangrijk voor de nieuwe normen die we in de samenleving willen brengen?

"Heel belangrijk om de norm te stellen. Daarin is de nieuwe wet Seksuele Misdrijven natuurlijk ook belangrijk. Niet dat morgen de wereld verandert, maar ik verwacht zeker dat daar een belangrijke werking van zal uitgaan. Er is veel aandacht voor, de bewijslast is minder zwaar. We zien bij gemeenten steeds meer aandacht voor de aanpak van straatintimidatie. Ook daar is de politie belangrijk. Er zijn al een paar keer voorbeeldboetes gegeven in Rotterdam. Dat heeft uitstraling. Dat het wordt geprobeerd, is ook al erkenning. In de normstelling is de politie zeker belangrijk, naast een preventieve rol. Maar politie en justitie zijn zeker niet de enige, uiteindelijk zijn het allemaal stukjes die met elkaar de kracht van de verandering maken."

Het aantal meldingen neemt toe. Kan de hulpverlening dat aan?

"Daar hebben we een advies over geschreven. Er is een bestaand landschap aan

hulpverlening en het aantal hulpvragen neemt toe. Ik ben daarom gaan kijken naar hulpverleningsvormen die aanvullend zijn. Bijvoorbeeld lotgenotencontact kan een hele goede vorm zijn, om op een laagdrempelige vorm in gesprek te gaan over wat je overkomen is. Binnen de hulpverlening is uitbreiding nodig, maar je moet ook kijken naar welke uitbreiding dan nodig is."

We weten dat samenwerking tussen hulpverlening niet altijd vanzelf gaat.

"Dat is zo, maar vanuit diverse ministeries wordt daar samen met hulpverleningsorganisaties aan gewerkt. Mijn beeld is dat daar de afgelopen twee jaar sprongen in zijn gemaakt, zoals het project waarin wordt gewerkt aan één entree. Dat mensen gemakkelijker ergens binnenkomen en dat men daar weet waar je moet zijn. Niet alles is opgelost, we zien bijvoorbeeld dat bekostigingsstructuren in de weg staan, dat staat ook in ons advies. Daar is nog wat in te doen."

Wat is het belangrijkste dat je politie wilt meegeven?

"Tja, dan toch het effect van de benadering van slachtoffers door de politie. Wees je bewust van de kwetsbaarheid van deze mensen. Ik zeg dat niet alleen omdat dit soms misgaat, maar omdat het belangrijk is voor elk contact. Er moet altijd bewustzijn zijn dat het om kwetsbare situaties gaat. Het zou goed zijn wanneer politie hier breed aandacht aan geeft, niet alleen bij de specialismen. De politie heeft tenslotte een belangrijke hulpverleningspositie."

Jolanda van der Maas
Directeur Stichting De Haven
www.dehaven.nl

Waarom sekswerkers niet naar de politie gaan

Het is 2 uur 's nachts wanneer Paola* haar spullen inpakt om naar huis te gaan. Eén klant staat nog vers in haar geheugen gegrift. Hij greep haar bij de keel toen ze niet deed wat hij wilde. In gebrekkig Engels gaf ze haar grenzen aan, maar hij deed net of hij haar niet begreep. Haar hart bonst nog steeds in

haar keel terwijl ze naar buiten loopt en de deur van haar peeskamer op

slot draait. Haar handen trillen.

Ze kijkt schichtig om zich heen om te zien of hij nog in de straat is blijven hangen. Ze wil zo snel mogelijk naar huis.

De vrouw achter het raam naast haar, Amanda, roept haar terug en vraagt wat er is. Amanda is Nederlands en maakt met een hoop

bombarie duidelijk dat Paola dit niet moet pikken en naar de politie zou moeten gaan. Maar Amanda kan makkelijk praten. Zij is Nederlandse en weet wat haar rechten en plichten zijn. Ze houdt van haar werk en staat haar mannetje wel. Paola doet dit werk alleen maar omdat haar zieke moeder in Brazilië geld nodig heeft. Ze heeft geen idee hoe het in dit land werkt met rechten en plichten. Heb je die überhaupt als sekswerker? En daarbij, de politie zoals zij die kent vanuit haar thuisland is absoluut niet te vertrouwen. Ze is ervan overtuigd dat dat in Nederland niet anders is.

Hoe kunnen we de drempel om naar de politie te stappen verlagen?

Vanuit Stichting De Haven zijn wij meerdere keren per week te vinden in de prostitutiestraten van Den Haag. We spreken veel vrouwen uit het Oostblok of Latijns-Amerika. Velen bevinden zich in een kwetsbare positie, doordat ze de taal niet spreken, geen sociaal vangnet hebben en niet bekend zijn met de Nederlandse wet-

en regelgeving. Wanneer bij deze vrouwen de grens tijdens het sekswerk wordt overschreden – door geweld, bedreigingen of intimidatie – is het niet vanzelfsprekend om de politie in te schakelen. Hun wantrouwen in de politie speelt hierbij een grote rol.

Veel van de vrouwen die wij spreken hebben geen vertrouwen in de politie. Naar de politie stappen zullen ze dan ook niet snel doen. Er is een diepe angst dat ze niet geloofd worden, of erger nog, dat ze zelf de schuld krijgen.

Een klant die over de grens gaat is erg, maar de dreiging van afwijzing door de autoriteiten maakt het nog zwaarder. “Wat als ik mezelf alleen maar verder in de problemen breng?”, denken vrouwen als Paola vaak.

De vraag die we ons moeten stellen is: hoe kunnen we voor deze groep sekswerkers de drempel om naar de politie te stappen verlagen? Want dat is wat we met elkaar willen: dat mensen als Paola zich eindelijk voldoende veilig voelen en veilig zijn (!) om aan te kloppen bij de politie en hun verhaal te doen. Want die verhalen doen ertoe.

* Namen zijn gefingeerd ter bescherming van de privacy.

De nieuwe wet seksuele misdrijven

In de oude zedenwet waren aanranding en verkrachting alleen strafbaar als er bewijs was van dwang, omdat er gebruik was gemaakt van geweld of bedreiging. Seksueel geweld kan echter ook gebeuren zonder dat daar dwang aan te pas komt. Het komt bijvoorbeeld voor dat mensen niet in staat zijn om de seks te weigeren, omdat ze dat niet durven of zelfs bevriezen van angst. In de nieuwe wet seksuele misdrijven is dwang niet langer een vereiste.

Volgens de nieuwe wet seksuele misdrijven is iemand schuldig aan een seksueel misdrijf als diegene wist of had kunnen weten dat de ander niet wilde. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen schuld en opzet, bij zowel aanranding als verkrachting.¹ Bijvoorbeeld bij verkrachting:

- *Schuldverkrachting*: seks hebben met iemand (penetratie) terwijl er ernstige reden is om te vermoeden dat de wil bij de ander ontbreekt.
- *Opzetverkrachting*: weten dat de ander niet wil, maar toch doorgaan met de seks.
- *Opzetverkrachting + strafverzwaring*: De straf die daarop staat kan verzaamd worden als er gebruik is gemaakt van dwang, geweld of bedreiging.

Aanranding en verkrachting zijn nu dus ook strafbaar als er bewijs is dat iemand wist dat de ander niet wilde of als er bewijs is van ernstige onachtzaamheid. Ofwel dat er bewijs is dat het de pleger niets kon schelen of de ander de seks wel of niet wilde. Je moet dus weten dat de ander ook wil. Daarmee krijgt consent een centrale rol in de nieuwe wet.

Hoe staat consent in de wet?

Het woord consent staat niet letterlijk in de wet, maar in de praktijk komt het erop neer

dat er zoiets is als vergewisplicht: als je niet zeker weet of de ander seks wil, moet je dat checken. Er wordt in de rechtszaal niet meer alleen aan het slachtoffer gevraagd of er duidelijk een grens is aangegeven, de vermeende pleger wordt ook gevraagd hoe deze wist of de ander wilde.

In de memorie van toelichting² staan een aantal handvatten die je kan gebruiken om consent te toetsen:

Vrijwilligheid

Was er de mogelijkheid om (veilig) 'nee' te zeggen? Als er sprake is van dreigen met

De nieuwe wet seksuele misdrijven zet de norm neer dat seksueel grensoverschrijdend gedrag nooit oké is, ook als er geen sprake is van dwang. Dat de pleger verantwoordelijk is voor diens grensoverschrijdende gedrag en dat victim blaming niet meer van deze tijd is. In de oude wet was dwang het centrale begrip, in de nieuwe wet staat consent centraal. Dat is goed nieuws volgens Karlijn de Blécourt van expertisecentrum Rutgers.

Over de auteur

Karlijn de Blécourt MA is senior programmamedewerker preventie seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld bij Rutgers.

geweld, is de seksuele handeling natuurlijk niet vrijwillig. Er is ook geen sprake van vrijwilligheid als mensen blijven aandringen, je onder druk zetten (bijvoorbeeld: 'Anders houd je niet echt van me') of je 'nee' niet serieus nemen (zoals: 'Je zegt wel 'nee', maar ik zie dat je wel wilt').

Gelijkwaardigheid

Had je allebei evenveel te zeggen? Als er sprake is van afhankelijkheid, is er geen gelijkwaardige relatie en kan er geen consent zijn. Dit is het geval bij een machtsverschil, denk bijvoorbeeld aan de relatie tussen stagebegeleiders en stagiairs, bazen en hun medewerkers of zorgverleners en hun patiënten. Of aan beroemdheden die misbruik maken van hun positie. Ongelijkwaardigheid en afhankelijkheid kunnen ook een rol spelen bij leeftijd. Seks van een volwassene met een kind onder de 12 is sowieso verboden, seks met een jongere tussen de 12 en 16 mag alleen als er geen sprake is van een groot leeftijdsverschil.

Wederkerigheid

Waren jullie allebei in staat om consent te geven? Bij bevrozing, slaap, bewusteloosheid of een roes ben je niet in staat om consent te geven en kan er dus ook geen sprake zijn van consent. Ook bij onverhoeds handelen (onverwacht overgaan tot seksuele handelingen) is iemand niet in staat om consent te geven.

Afstemming

Was er sprake van afstemming over wat jij en de ander wel en niet wilde? Consent betekent afstemming van wensen en grenzen. Stereotiepe opvattingen over hoe seksueel contact 'hoort te gaan' zijn zodoende geen excuus om je zin door te drijven. Dat iemand sexy kleding aanheeft, drankjes aanneemt, met je mee naar huis gaat of met je op Tinder-date is, is geen consent. Afstemmen is een continu proces. Je kan 'ja' zeggen tegen een specifieke seksuele handeling en op een later moment zeggen dat je dat toch niet wilt. Afstemmen kan zowel verbaal als non-verbaal. Wie A zegt, hoeft geen B te zeggen, je hoeft niks 'af te maken'.

In de nieuwe wet staat consent centraal

Waardigheid

Tastte het seksuele gedrag de waardigheid van jou of de ander aan? Seksuele acties die bedoeld zijn om de ander een slecht gevoel te geven over zichzelf, te kwetsen of kleineren, zijn niet oké.

Deze wijziging in de wet doet recht aan de praktijk. Er kan sprake zijn van seksueel geweld zonder dat er dwang, geweld of dreiging aan te pas komt. Slachtoffers van seksueel geweld worden in deze nieuwe wet beter beschermd dan in de oude wet.

Draagt consent in de wet bij aan preventie in de praktijk?

De preventieve werking van consent in de wet wordt vaak genoemd als reden om de wet aan te passen. Consent is een belangrijk begrip in de preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Dat consent nu ook als centraal begrip in de wet staat, bevestigt het belang van consent bij seksuele ontmoetingen en geeft preventie van seksueel geweld zo een steun in de rug.

Vooral jongeren lopen risico om slachtoffer van seksueel geweld of seksueel grensoverschrijdend gedrag te worden. Ruim de helft van de meiden (54%) en een op de vier jongens (23%) hebben te maken gehad met fysieke seksuele grensoverschrijding: van ongewenste aanrakingen tot allerlei vormen van seks tegen de wil. Vier procent van de jongens en twintig procent van de meiden geven aan weleens gedwongen te zijn tot seksuele handelingen die zij niet wilden.³ In preventie richt Rutgers zich daarom met name op jongeren.

Onderzoek laat zien dat consent vragen voor jongeren de norm is. Zo'n negentig procent van de jongeren geeft aan bij de laatste seksuele ontmoeting consent gevraagd te hebben. Zo'n tachtig procent van de jongeren bevestigt dat

- ¹ Informatie Rijksoverheid over de nieuwe wet seksuele misdrijven: Nieuwe Wet seksuele misdrijven | Seksuele misdrijven | Rijksoverheid.nl
- ² Memorie van toelichting bij Wetsvoorstel seksuele misdrijven (Rijksoverheid) pdf
- ³ Seks onder je 25e: Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2023 (Rutgers, 2024) Jongeren positief over seks en seksuele diversiteit – Rutgers

Ook **politie** kan **bijdragen** aan **cultuurverandering**

de ander bij de laatste seksuele ontmoeting consent gevraagd heeft. Meer dan de helft van de jongeren checkte bij de laatste seksuele ontmoeting meermaals consent. Als consent meerdere malen is gecheckt, vinden jongeren seks fijner en voelen ze zich veiliger dan als consent eenmalig of niet gecheckt is. Jongeren ervaren consent dus niet als een moodkill.⁴

⁴ Peiling onder jongeren Ben je Oké (Rutgers, 2024)

Consent minder makkelijk dan het lijkt

Als consent de norm is, hoe kan het dan dat seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld onder jongeren zo'n groot probleem is? Een aantal factoren die consent lastig kunnen maken:

Eenmalig consent checken is niet voldoende: Dat iemand wil zoenen, betekent niet per se dat diegene meer wil. Consent is een continu proces van afstemmen. Een ja voor één ding is niet een ja voor alles.

Jongeren zijn vaak meer bezig met 'hoe het hoort' volgens stereotiepe opvattingen over seks, gender en relaties, dan met wat de ander wel of niet wil. Waardoor een bepaald uiterlijk, gedrag of een situatie door een deel van de jongeren gezien wordt als consent of zelfs als rechtvaardiging van ongewenst seksueel gedrag. Ook al geeft de ander aan dat niet te willen.⁵

⁵ Cense, M. (2022) Van seksuele arena tot sociaal speelveld. Denken over seksuele keuzes van jongeren. Tijdschrift voor Seksuologie. Van seksuele arena tot sociaal speelveld. TvS 2022. pdf

Daarnaast weten jongeren niet altijd goed hoe hun eigen wensen en grenzen en die van de ander te herkennen of echt over wensen en grenzen te communiceren. Consent afstemmen is wel de norm, maar nog niet zo simpel. Echt praten over wat je wel en niet fijn vindt, blijft voor veel jongeren (en volwassenen) taboe.

Consent vraagt om een cultuurverandering

Met de invoering van de wet zijn we er nog niet. Het gaat er niet alleen om dat er in de wet staat wat niet mag, maar dat iedereen ook begrijpt waarom het niet mag. En dat consent, verantwoordelijkheid, gelijkwaardigheid en respect belangrijke aspecten zijn van seksueel contact. Daar gaat nog veel mis.

We hebben in onze cultuur nog vaak te maken met mensen die denken dat seksualiteit voor mannen iets anders betekent dan voor vrouwen. Het idee bijvoorbeeld dat mannen jagers zijn en dat vrouwen de grenzen moeten bewaken, leidt ertoe dat gedrag van jongens en mannen wordt gebagatelliseerd ('boys will be boys') en dat vrouwelijke slachtoffers de schuld krijgen als hun iets overkomt (victim blaming). Het moet duidelijk zijn dat het gedrag, het uiterlijk of de situatie van het slachtoffer niet de oorzaak is van grensoverschrijdend gedrag, maar dat het grensoverschrijdende gedrag van de pleger de oorzaak is. Dat betekent ook dat we meiden en jongens niet meer anders moeten beoordelen bij hetzelfde seksuele gedrag. De dubbele seksuele moraal waarbij seks voor jongens stoer is en voor meiden iets om je voor te schamen, draagt bij aan scheve machtsverhoudingen en maakt meiden en lhbtqi+ personen kwetsbaar om slachtoffer te worden en jongens kwetsbaar om pleger te worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Het is belangrijk dat jongeren dit van jongs af aan leren en ondersteund worden in een

gezonde, veilige seksuele ontwikkeling, waarin wensen, grenzen en consent structureel voldoende aandacht krijgen. Dat zorgt er niet alleen voor dat seksueel grensoverschrijdend gedrag minder vaak voorkomt, maar leidt ook tot plezieriger, respectvoller en gelijkwaardige seksuele contacten.

De nieuwe wet is wél een stap in de goede richting. Het ontbreken van consent in plaats van dwang als uitgangspunt voor strafbaarheid zet een duidelijke norm neer dat seksueel contact wederkerig moet zijn en gebaseerd is op gelijkwaardigheid. Hiermee worden slachtoffers beter beschermd en geeft het een aanzet tot een cultuur waarin victim blaming en het goedpraten van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld geen plaats meer hebben. Ook als politie kan je bijdragen aan deze cultuurverandering. Voorbeelden van wat je kan doen:

- Leg uit waarom je vraagt naar gedrag of situatie bij een aangifte. Realiseer je dat veel slachtoffers bij aangifte het gevoel van victim blaming krijgen. Geef duidelijk aan dat het niet hun schuld is en dat dit hun nooit had mogen overkomen.

- Bied steun en hulp aan slachtoffers. Niet alle nare seksuele ervaringen zijn strafbaar of te bewijzen, dit betekent niet dat deze geen impact hebben of dat iemand geen slachtoffer is.
- Gebruik interventies voor jonge plegers, zoals de HALT-interventies. Hiermee geef je aan dat er consequenties zijn voor seksueel grensoverschrijdend gedrag en zet je in op hulp, zodat herhaling voorkomen wordt. Plegers laten weggelaten met een 'foei-gesprek' helpt vaak niet.
- Let op voor impliciete victim blaming. Roep niet alleen vrouwen op om extra alert te zijn als er een toename in het aantal aanrandiden is (zoals begin januari in Rotterdam). Roep iedereen op om extra alert te zijn en op elkaar te letten. Laat het publiek weten wat je als omstander kan doen bij (vermoeden van) aanranding of bij een onveilige situatie. Juist ook als man. Benadruk het zo snel mogelijk willen pakken van de plegers zodat vrouwen zich niet langer beperkt voelen in hun vrijheid door het wangedrag van enkele mannen.

Verder lezen

- Handreiking consent en de nieuwe wet (Rutgers, 2024): [Handreiking-consent-juli-2024-NL.pdf](#)
- Aandacht voor jeugdige plegers: Aandacht voor jeugdige plegers – Rutgers
- Hulp voor slachtoffers: Home - Centrum Seksueel Geweld

Mr. Judith van Schoonderwoerd den Bezemer-Wolters
Landelijk Officier van Justitie Huiselijk & Seksueel Geweld

Kunnen mannen dan helemaal niets meer goed doen?

Ik heb een geweldige partner. Hij is zorgzaam, steunt mij in wat ik doe en gelooft in gelijkwaardigheid van man, vrouw en x op sociaal, politiek en economisch vlak. Zelfs bij mijn geweldige man hoor ik soms de verzuchting dat zelfs mannen zoals hij maar weinig goed lijken te kunnen doen.

Dat komt natuurlijk ook doordat ik veel met de thema's huiselijk en seksueel geweld bezig ben, waar mannen koploper zijn in ouderschap. Maar ook zonder de focus op huiselijk en seksueel geweld is het goed om te beseffen dat de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen een groot probleem is in onze maatschappij. Er is een zogeheten genderkloof en Nederland doet het helemaal niet goed in het dichten van die kloof. Op de Global Gap Index, de jaarlijkse graadmeter van de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen, blijkt dat de Nederlandse emancipatie stopt. Al voor het derde jaar op rij doen 27 landen het beter dan wij, kort samengevat: we leggen het af tegen de Scandinavische landen maar ook tegen landen zoals Costa Rica, Namibië, Spanje en de Filipijnen. Waarom is dat relevant voor dit tijdschrift? Omdat veruit het meeste seksuele geweld, seksueel grensoverschrijdende gedrag en huiselijk geweld wordt gepleegd door mannen, met als belangrijkste voedingsbodem die genderongelijkheid. In Nederland is de heersende gedachte dat we behoorlijk geëmancipeerd zijn, maar als je goed kijkt, valt dat enorm tegen. Ook wij leven in een patriarchale structuur; een structuur waarin mannen de dominante rol hebben. Voorbeelden te over: van het

gegeven dat het mannenlichaam als norm geldt in de geneeskunde, naar het serieuze geld dat alleen in de mannsport omgaat, tot de loonkloof.

Mijn overtuiging is dat de meeste mensen feminist zijn, ook al noemt niet iedereen zichzelf zo, zeker mannen niet. Er hangt een negatieve lading aan het

woord, waaronder het idee dat feministen mannenhaters zijn. Maar

een feminist vindt simpelweg dat mannen en vrouwen gelijke rechten hebben. En het is hard nodig om je actief feministisch uit te spreken. Omdat we met z'n allen gewend zijn aan die patriarchale structuur, is het niet altijd makkelijk om die rolbevestigende uitspraken te herkennen. Dat geldt ook voor

mij; ik kijk naar sites als die van Women Inc. En op LinkedIn volg ik bijvoorbeeld Zoë Papaikonomou. Dit heb ik

nodig om ook zelf steeds scherp te zien hoe diep de ongelijkheid in ons – en dus ook in mij – geworteld zit. Gelukkig is het steeds minder normaal om vrouwonvriendelijke humor te gebruiken en vinden we het ook allemaal niet oké dat vrouwen 's avonds op de fiets bang zijn. Een stap verder zetten doe je door het seksualiseren van vrouwenlichamen niet te accepteren. Door te vragen waarom die man vond dat hij het recht had die vrouw aan te raken en door te protesteren tegen de vraag wat die vrouw dan eigenlijk aan had toen ze werd aangerand. Dus laten we niet langer wegstijven en wees die feminist, dan doe je het ook als man echt wel goed.

Een **feminist** vindt simpelweg dat **mannen en vrouwen gelijke rechten hebben**

Uitdagingen voor de politie in een gefragmenteerd seksueel landschap

VIJFTIG TINTEN BLAUW

Seksualiteit is zo oud als de spreekwoordelijke weg naar Rome. Zonder seks waren wij mensen er immers niet. Maar ondanks het natuurlijke van seksualiteit zijn opvattingen over de plaats daarvan in de samenleving niet in steen gehouwen. Voor de politie is het belangrijk om inzicht in en overzicht te hebben van dat seksuele landschap. Want daar waar grenzen worden overschreden, wordt geregeld ook een beroep gedaan op de politie. Maar hoe ziet dat landschap er dan uit?

Drie tendensen

Hoewel er in feite niets natuurlijkers is dan seksualiteit, wil dat niet zeggen dat alle mensen overal ter wereld en in verschillende tijdsperiodes daarover identieke opvattingen op nahouden. De complexiteit van overeenkomsten en verschillen over de plaats van seksualiteit in een mensenleven kan ik in dit korte artikel geen recht doen. Toch wil ik drie tendensen bespreken die mijns inziens zeer belangrijk zijn: 1. relaties worden losser en er is meer vrijheid om seksuele voorkeuren en identiteiten te uiten; 2. moderne communicatietechnologie heeft een grote invloed op menselijke relatievorming en seksueel gedrag en 3. (economische) malaise en huwelijkspolitiek.

1. Lossere relaties en meer vrijheid

In zijn boek *Liquid Love: On the Frailty of Human Bonds* beschrijft de beroemde socioloog Zygmunt Bauman (2003) hoe menselijke

relaties in de moderne samenleving steeds vluchtiger en minder duurzaam zijn geworden. Bauman introduceert het concept van 'liquid modernity' om de huidige tijd te karakteriseren, waarin traditionele structuren en zekerheden zijn opgelost en vervangen door flexibiliteit en onzekerheid. In deze vloeibare moderniteit zijn (seksuele) relaties niet langer vaste en stabiele verbindingen, maar eerder tijdelijke en veranderlijke banden. Mensen zijn voortdurend op zoek naar nieuwe ervaringen en mogelijkheden. Dat leidt volgens Bauman tot een cultuur van consumptie, ook in (seksuele) relaties. Dit betekent dat (seksuele) relaties vaak worden aangegaan met het idee dat ze gemakkelijk kunnen worden beëindigd als ze niet langer bevredigend zijn. Deze tendens wordt versterkt door de nadruk op individualisme en persoonlijke vrijheid, waarbij het belang van zelfontplooiing en persoonlijke voldoening voorop staat. Intuïtief denk ik dat veel lezers zich wel

Over de auteur

Prof. dr. Janine Janssen is hoofd onderzoek van het Landelijk Expertise Centrum Eer Gerelateerd Geweld van de nationale politie, lector Geweld in Afhankelijkheidsrelaties aan Avans Hogeschool en de Politieacademie en hoogleraar Criminologie & Rechtsantropologie aan de Open Universiteit. Janine.Janssen@politie.nl

Mensen zijn voortdurend op zoek naar nieuwe ervaringen en mogelijkheden

herkennen in een beeld van losser wordende relaties. Met cijfers is dat echter nog niet zo makkelijk te onderbouwen. Zo leert de echtscheidingsmonitor bijvoorbeeld dat het aantal scheidingen daalt, maar dat heeft er ook weer mee te maken dat het aantal huwelijken is afgenomen, onder meer omdat mensen voor andere samenlevingsvormen kiezen.¹ Ook contra-intuïtief is een bevinding van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dat jongeren minder seks zouden hebben en dat de seksuele activiteit onder 75-plussers zou toenemen.² Hoe prikkelend die cijfers ook zijn, laten we er toch eens van uitgaan dat Bauman het bij het rechte eind heeft, dan is het belangrijk dat we ons realiseren dat op zijn analyse ook kritiek is gekomen: is zijn visie niet te negatief? Brengt naast zijn kritiek op (seksuele) relaties als een vorm van consumptie, de tegenwoordige tijd toch ook niet meer ruimte voor het accepteren van verscheidenheid op het gebied van seksualiteit en identiteit? Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) zijn Nederlanders in de afgelopen vijftien jaar positiever over homo- en biseksualiteit. Zeker in vergelijking met de opvattingen in andere Europese landen. Alleen in IJsland zijn ze nog positiever over homo- en biseksualiteit. Het onderzoek laat echter ook zien dat de laatste paar jaar deze positieve tendens zich niet verder heeft doorgezet. Zo ligt zichtbare intimiteit tussen mensen van gelijk geslacht nog erg gevoelig en de acceptatie van transgender personen en seksuele diversiteit is minder groot dan die van homo- en biseksuelen.³

2. Invloed van moderne communicatietechnologie op seksualiteit en relaties

De opkomst van moderne communicatietechnologieën heeft een immense invloed gehad op hoe relaties ontstaan en eindigen. Sociale

media en datingapps hebben de manier waarop mensen met elkaar in contact komen en communiceren drastisch veranderd. Bekend is de aan de socioloog Blau toegeschreven uitspraak dat als je geen Eskimo's kent, je er ook niet mee kunt trouwen (Blau & Schwartz 1984)⁴. Dat ligt tegenwoordig wel anders, omdat moderne technologie zich weinig meer aantrekt van geografische beperkingen. Maar is het allemaal goud dat er blinkt? Met de waarschuwingen van Bauman in het achterhoofd dat relaties en seksualiteit tot consumptiegoederen kunnen verworden, moeten we ons toch de vraag stellen hoe diepgaand online contacten zijn: lukt het ons echt om voorbij te gaan aan eerste en oppervlakkige indrukken? Spiegelen we elkaar op sociale media met toepassing van allerhande filters ook niet een geïdealiseerde wereld voor? In dit verband wordt ook wel de term 'castingmaatschappij' gebruikt: we zitten voortdurend ons best te doen om zo gunstig mogelijk bij anderen in beeld te komen.

Hoewel er aan die moderne communicatietechnologie absoluut voordelen zitten, in de zin dat ze sociale afstanden kunnen verkleinen en een belangrijke rol kunnen spelen bij het agenderen van maatschappelijke problemen – zie alleen al in dit verband de #MeToo-beweging (Janssen, 2018) – zit er toch ook een gevaarlijke kant aan. Voor al lang bekende vormen van huiselijk en seksueel geweld kunnen we tegenwoordig ook consequent het woord 'cyber' zetten. Er is bijvoorbeeld cyberstalking en cybermisbruik. Online communicatiekanalen worden onder meer gebruikt om contacten te leggen met potentiële slachtoffers, hen te bedreigen, te chanteren en te achtervolgen. De gevolgen van dit alles manifesteren zich niet alleen online, maar ook offline (Van 't Hoff-De Goede & Janssen, 2024).

3. (Economische) malaise en huwelijkspolitiek

De eerste twee door mij geschetste tendensen spelen sowieso een rol in de westerse wereld. Door mijn werk op het gebied van eergegrelateerd geweld realiseer ik me echter dat die sterk individualistische kijk op seksualiteit en relaties niet overal ter wereld opgang doet. In veel gebieden op aarde wordt relatievorming

- 1 <https://www.judex.nl/rechtsgebied/familie-echtscheiding/columns/nationale-echtscheidingsmonitor-2024/>
- 2 https://www.cbs.nl/item?sc_itemid=63b3ae2c-ad64-4310-bba8-e42c5ba03bee&sc_lang=nl-nl
- 3 <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2022/05/17/opvattingen-over-seksuele-en-genderdiversiteit-in-nederland-en-europa-2022>
- 4 Samenleving in beweging: Diversiteit en sociale cohesie nader beschouwd. Den Haag: SCP.

en seksualiteit niet zozeer gezien als een verbinding tussen twee individuen, maar meer als een bestendiging van netwerk tussen twee familiegroepen. Daar gaat een belangrijke logica achter schuil: als het in het leven tegenzit – denk aan ziekte, verlies van werk, oorlogen en andere conflicten – dan is in die tijden van nood het familienetwerk het meest belangrijke en stevige vangnet waarop mensen een beroep kunnen doen. Dan ga je bij wijze van spreken niet zomaar in het wilde weg een (seksuele) relatie aan, maar dan is er sprake van huwelijkspolitiek, waarbij de familie meedenkt over een geschikte kandidaat waarvan de familie ook iets toe kan voegen aan dat belangrijke vangnet. Er is hierbij dikwijls weinig ruimte voor seksualiteit buiten het huwelijk, maar dit terzijde. UNICEF becijferde dat voor het einde van dit decennium wereldwijd tien miljoen extra meisjes het risico lopen om uitgetrouwd te worden, onder andere omdat hun families het hoofd niet boven water kunnen

Zichtbare **intimiteit** tussen mensen van **gelijk** geslacht ligt nog erg **gevoelig**

houden.⁵ Oorlogen en andere conflicten, maatregelen tegen pandemieën zoals COVID-19 en ook klimaatverandering trekken een nog zwaardere wissel op de armsten. Zo wordt door bijvoorbeeld droogte internationaal waargenomen dat water schaarser wordt. Dat

betekent concreet dat vrouwen en kinderen langer onderweg zijn om water te halen en onderweg meer risico lopen dan voorheen om lastig te worden gevallen. Of nog erger: slachtoffer te worden van (seksueel) geweld. De extra tijd die nodig is om water en voedsel bij elkaar te scharrelen, heeft bovendien weer een negatieve invloed op het schoolbezoek van kinderen. Schaarste van water en voedsel werkt ook mensenhandel in de vorm van het gedwongen leveren van seksuele diensten in de hand (Janssen & Nicolai, 2022). In een wereld waarin door al die techniek geografische afstanden kleiner worden, zien we hier ongetwijfeld ook de gevolgen van in Nederland. Ik kan het wederom niet met cijfers onderbouwen, maar de relatie tussen huwelijkspolitiek en een leven onder moeilijke omstandigheden valt waar te nemen bij de casuïstiek die aan het Landelijk Expertise Centrum Eer Gerelateerd Geweld van de Nationale

5 <https://www.unicef.org/press-releases/10-million-additional-girls-risk-child-marriage-due-covid-19#:~:text=NEW%20YORK%2C%208%20March%202021%20%E2%80%93%20Ten%20million,to%20a%20new%20analysis%20released%20by%20UNICEF%20today.>

Literatuur

- Bauman, Z. (2003). *Liquid Love. On the Frailty of Human Bonds*. Cambridge: Polity Press.
- Janssen, J. (2018). 'Eén jaar na #MeToo: hoe nu verder? Een blik vanuit een criminologisch perspectief. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 42(3).
- Janssen, J. & Nicolai, E. (2022). *Verliefd, verloofd, getrouwd, gescheiden. Familie-eer en het recht bij het starten en verbreken van relaties*. Den Haag: Boom Criminologie.
- Van 't Hoff- De Goede, S. & Janssen, J. (2024). 'De overlap tussen offline en online geweld in afhankelijkheidsrelaties. Naar een typologie voor professionals', *PROCES*, 102(1): 57-66.

We zitten voortdurend ons best te doen om zo gunstig mogelijk bij anderen in beeld te komen

Politie wordt voorgelegd en waarbij dus ook zaken binnenkomen van mensen die gevlucht zijn uit moeilijke omstandigheden.

Gevolgen voor de politie

Ik heb een aantal tendensen geschetst. Over relaties en seksualiteit valt veel meer te zeggen en te schrijven, maar de boodschap die ik heb willen meegeven is de volgende: ideeën over deze belangrijke thema's verschillen in de samenleving en dat heeft weer gevolgen voor gepercipieerde grenzen. Die grenzen zijn belangrijk, want daar komt ook de politietoek in beeld. Mensen hebben seksuele rechten die hen beschermen tegen dwang, discriminatie en geweld in het seksuele verkeer. Een en ander is vertaald in mensenrechten en ook in het strafrecht komen we belangrijke uitwerkingen van deze rechten tegen. Hiervoor heb ik mij laten inspireren door het werk van Bauman. De commodificering van (seksuele) relaties kan fenomenen als mensenhandel, (seksueel) (online) geweld en discriminatie in de kaart spelen. En deze delicten worden volop gepleegd. Sla er alleen al eens de publicaties van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Misbruik tegen Kinderen en de Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag op na. In die laatste bron kunnen we onder meer lezen dat in 2024 twaalf procent van de bevolking van zestien jaar of ouder (ruim 1,7 miljoen mensen) in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer is geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Bij seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat het overigens om offline en online seksuele intimidatie en fysiek seksueel geweld. Het gaat om voorvallen die binnen en buiten de huiselijke kring voorkwamen. Het is te kort door de bocht om te veronderstellen dat vrouwen problemen hebben en dat mannen die veroorzaken, maar bij veel delictvormen met een seksueel karakter, zien we wel dat

vrouwen grotere risico's op slachtofferschap lopen dan mannen.

Tot zover zal de lezer wel meekunnen in mijn betoog, maar wat betekent dit veranderende landschap nu concreet voor het politiewerk? Het zijn dan misschien wel geen vijftig tinten blauw, maar zonder overdrijving kunnen we stellen dat de politietoek rond seksualiteit buitengewoon veelzijdig is. Om aan adequaat politiewerk – opsporen, handhaven, noodhulp en advisering – te kunnen doen, is het zaak dat de politie goed in verbinding staat met de samenleving, voelt wat er speelt en zicht heeft op groepen die extra gevaar lopen. Maar hoe moet de politie dat doen? In het leven van alledag is het in de eerste plaats belangrijk dat politiemensen zich realiseren hoe bont dat seksuele landschap wel niet is en dat persoonlijke opvattingen en normen allesbehalve universeel zijn. Ook mogen die persoonlijke opvattingen niet de morele meetlat zijn waarlangs ander gedrag negatief beoordeeld wordt. In opleiding en training en door leidinggevendenden kunnen deze uitgangspunten niet voldoende benadrukt worden. Politiewerk begint vaak met praten. Een goede communicatie waarbij burgers die een beroep doen op de politie zich senang voelen, is essentieel. Toch merk ik geregeld dat politiemensen die weinig ervaring of kennis hebben van de eerproblematiek, genegen kunnen zijn om de opvattingen over huwelijkspolitiek en de plaats van seksualiteit die daarachter zitten als weinig voorkomend en marginaal af te doen. Terwijl dit mondiaal gezien juist veelvoorkomende opvattingen zijn. Dat kan een goede communicatie met burgers in nood behoorlijk in de weg staan. Hetzelfde geldt voor morele oordelen over burgers met andere seksuele identiteiten en gedrag dan dat van de betrokken politiemensen. Hoewel er echt goede stappen zijn gezet in de aanpak van verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en geweld, blijft het tot op de dag van vandaag voor veel slachtoffers een hele grote stap om bij de politie aan te kloppen. Dat heeft niet alleen met schaamtegevoelens bij het slachtoffer te maken. De vaak als belastend ervaren gang door het justitiële apparaat speelt daarbij ook een rol. In de uitvoering is dan ook nog veel te winnen met kritisch zelfonderzoek om te zorgen dat burgers vertrouwen houden in de politieke aanpak van zo iets gevoelig als seksueel geweld. De politie kan het zich moreel niet permitteren om in deze een blauwtje te lopen. •

Recensie over actuele publicatie

BOEK

Geklapt, gefilmd en gedeeld

S. Mehlbaum, K. van den Akker, J. Broekhuizen, A. Verweij, m.m.v. M. van Lochem (2025). *Geklapt, gefilmd en gedeeld. Een onderzoek naar hybride straatgeweld onder jongeren*. Bureau Mehlbaum, in opdracht van Politie & Wetenschap, reeks politiekunde nr. 126. Den Haag: Uitgeverij SDU

Wat spookt de jeugd allemaal uit binnen afgeschermden omgevingen van sociale mediaplatforms? Waarom gaat het ons – als professionals, maar ook als ouders van – aan? We zijn in ieder geval te laat als we pas aanhaken omdat er – in de fysieke wereld – een steekpartij of zelfmoord heeft plaatsgevonden of als jongeren noodgedwongen van school moeten wisselen, met alle gevolgen van dien. Dit onderzoek zoomt in op dit hybride straatgeweld op zoek naar handelingsperspectief.

Onderzoekers definiëren hybride straatgeweld als een track van samenhangende geweldsincidenten op meerdere momenten met zowel on- als offline componenten, waarbij het online gedeelte vaak plaatsvindt in afgeschermden omgevingen van verschillende socialemediaplatforms en niet voor iedereen zichtbaar is. Aanleiding van het onderzoek was online beeldmateriaal dat onderzoekers zagen bij de politie Rotterdam in een eerder onderzoek naar digitale projecten. Filmpjes van kinderen van 10, 11 jaar die op straat gedwongen werden zich uit te kleden, vervolgens geslagen werden en om vergeving moesten vragen en aansluitend met het beeldmateriaal werden gechanteerd. Navraag bij verschillende professionals leerde dat dit type geweldsincidenten vaak niet gemeld wordt uit angst voor online repercussies en professionals moeite hebben om dit online problematisch groepsgedrag vroegtijdig te signaleren. Tegelijkertijd is er sprake van een vorm van zware criminaliteit met grote impact op de minderjarige en vaak ook zeer jonge slachtoffers.

Een gedegen onderzoek met 62 interviews van zowel professionals, ouders als jongeren, studie van online openbaar en besloten beeldmateriaal en een expertsessie. De verschillende verschijningsvormen van hybride straatgeweld worden

beschreven, de verwevenheid van ouderschap en slachtofferschap en criminogene factoren. Hybride straatgeweld treft vaak, maar niet uitsluitend, kwetsbare slachtoffers. Belangrijk aspect daarbij is de 'niet snitch'-cultuur. Als je online bekend raakt als snitch, heb je als jongere al snel helemaal geen leven meer. Die context maakt het extra ingewikkeld hiermee om te gaan. Als een jongere niet wil verklaren of geen aangifte wil doen, wordt dat al snel geïnterpreteerd als onwil, maar het is angst.

Het onderzoek zoomt verder in op mogelijkheden van signaleren en herkennen alsook op opties van opvolging voor de politie. Waarbij strafrecht met nadruk niet de enige optie is, maar juist een herstelrechtelijke aanpak soms meer uitzicht biedt op duurzame probleemoplossing. Alles wordt sprekend geïllustreerd met een heel scala aan casusbeschrijvingen, die duidelijk maken dat dit verschijnsel behoorlijk alledaags is en ons allemaal kan raken. Lees bijvoorbeeld de casus van de jongen die op school steeds in elkaar wordt geslagen en wiens spullen steeds verdwijnen. De machteloosheid van de moeder als niemand dit adequaat weet aan te pakken en het probleem online gewoon doorgaat op de nieuwe school.

Het onderzoek biedt een sluitende analyse en geeft concrete en hanteerbare aanbevelingen. De ernst en impact van hybride straatgeweld is groot en vraagt daarom om meer aandacht van professionals, in het bijzonder de politie. Omdat slachtoffers meestal geen aangifte doen, is meer investeren in zowel online als offline contact met jongeren belangrijk. Dit vraagt ook nauwe samenwerking met jongerenwerkers en tussen wijk-, jeugd- en digitale agenten en het betrekken van de ouders. Kennen en gekend worden nieuw leven inblazen dus.

Een gedegen onderzoek met 62 interviews van zowel professionals, ouders als jongeren, studie van online openbaar en besloten beeldmateriaal en een expertsessie

Recensent dr. mr. Barbara van Caem is hoofd van de cluster wetenschap bij de Landelijke Portefeuille Gebiedsgebonden Politie.

Aanpak van kinderpornografie en kindersekstoerisme

DE ROL VAN HET LANDELIJK EXPERTISE-TEAM SEKSUELE MISDRIJVEN

Het bestrijden van het online seksueel misbruik van kinderen vraagt om steeds meer capaciteit en inventieve opsporingsmethoden. De Nederlandse Politie werkt hier hard aan middels gespecialiseerde medewerkers die daar vanuit de teams ter bestrijding van kinderpornografie en kindersekstoerisme zicht op proberen te krijgen. Ook al telt elk kind dat uit die misbruiksituatie wordt gehaald, er wordt maar een topje van de ijsberg daadwerkelijk aangepakt. In dit artikel wordt nader ingegaan op de werkwijze en enkele verschijningsvormen van kinderpornografie en kindersekstoerisme.

Over de auteur

Ben van Mierlo is als sectorhoofd verbonden aan het Landelijk Expertiseteam Seksuele Misdriven waar hij de rol vervult van landelijk coördinator Kinderpornografie en Kindersekstoerisme en is lid van de Board of Management van de Virtual Global Taskforce, een wereldwijd samenwerkingsverband van politiediensten in de strijd tegen online seksueel kindermisbruik.

De Nationale Stuurploeg Kinderpornografie en Kindersekstoerisme stelt op strategisch niveau visie, beleid, doelstellingen en prioriteiten vast die doorwerking hebben op de sturing door de Tactische Stuurploeg Kinderpornografie en Kindersekstoerisme. Het Landelijk Parket OM vormt het gezag. In de Strategische beleidsagenda 2024-2026 van de Nationale Stuurploeg is meer focus gelegd op de kerntaken van (politie en) het OM: opsporing en vervolging. Preventie, de bestuurlijke aanpak en slachtoffer(na) zorg worden in de beleidsagenda ten zeerste onderschreven, maar het initiatief ligt bij die ketenpartners die hier het meest voor zijn aangewezen.

Secundair slachtofferschap

Wij weten dat de grootste angst van misbruikten is dat hun beeldmateriaal nog

ergens op het internet aanwezig is, ook al is bijvoorbeeld op het account van de oorspronkelijke aanbieder alles verwijderd. Dit voelen ook jongeren die zelf als tiener van veertien à vijftien jaar oud zelfgemaakte, mogelijk pikante (naakt)foto's vertrouwelijk hebben gestuurd naar een vriendje of vriendinnetje: angst over wat er na een paar jaar nog rondzwerft aan materiaal. Want ook zij weten dat het geheel verwijderen daarvan onmogelijk is. Daarom geven wij in onze actieweek aandacht aan de groep downloaders waarbij we hen aanspreken maar ook aan het niet (verder) verspreiden van materiaal (wat secundair slachtofferschap wordt genoemd). Hiervoor werken we samen met het meldpunt kinderporno aan een project genaamd 'de hash check service' en een programma genaamd 'hetstoptbijjou'. Met een door het meldpunt aangeboden *hash check service* kunnen bedrijven die beeldmateriaal

Drie prioriteiten in het werkaanbod

1. Prioriteit heeft het identificeren van onbekende kinderen op beeldmateriaal. Herkennen we het kind, zien we iets waardoor we meer informatie krijgen over waar de beelden zijn gemaakt, herkennen we die beelden van eerdere onderzoeken, is het dezelfde kamer, locatie, omgeving? Beeldrechters van het team vergelijken beeldmateriaal met ons eigen materiaal uit eerdere onderzoeken en dat van Interpol uit internationale onderzoeken. Dit alles met als doel het vinden van de (vaak ernstig) misbruikte kinderen en hen uit die situatie te halen.
2. De tweede prioriteit is structuren in beeld krijgen. Wie maakt deze beelden? Wie is de eigenaar? Hoe en via welke netwerken worden deze vervolgens verspreid? Zijn er opdrachtgevers? Vragen naar bepaalde beelden? Kunnen we de servers waarop alles draait vinden en aanpakken?
3. En tot slot: wie zijn de downloaders?

hosten op een snelle en goedkope manier kijken of er kinderpornografie bij hun beelden zit en dit verwijderen. Op deze manier zijn al meer dan tien miljoen strafbare afbeeldingen van servers in Nederland verwijderd.

Internationale component

De aanpak van deze schrijnende zaken is extra lastig door anonimiteit en uiteraard de

Op het vlak van **kindersekstoerisme** zijn we als Nederlandse Politie goed **vertegenwoordigd**

internationale component. Vaak heeft het misbruik plaatsgevonden in land A, wordt het aangeboden door iemand in land B, staat de server in land C en wonen de downloaders in tal van andere landen. Bij kinderekstoerisme zien we dan ook nog de situatie waarin iemand van achter zijn pc opdrachten geeft aan een misbruiker elders in de wereld die de opdrachten live voor een camera uitvoert. Een van de grootste zaken op dit terrein waar Nederland een belangrijke bijdrage aan heeft geleverd, is de zogeheten ‘Scully-zaak’. Een Australische man die in de Filippijnen op bestelling kinderen liet misbruiken. Het beeldmateriaal gaat nog steeds rond en wordt door onze rechters als ‘schokkend’ betiteld. Bij deze zaak is helaas een van de kinderen om het leven gekomen.

De grootste uitdagingen van dit moment zijn de opkomst van Artificial Intelligence, sextortion, deepfakes, end-to-end encryptie en simpelweg de omvang van de data die over het internet gaan. Opvallend is dat ruim zeventig procent van het nieuwe beeldmateriaal door kinderen zelf is vervaardigd. Op basis van alleen de afbeelding is vaak niet te zeggen wat de context is geweest achter die afbeelding. Was het vrijwillig of is er toch sprake van een ander fenomeen zoals sextortion? Hierbij worden kinderen (en volwassenen) financieel of om andere redenen afgeperst. Helaas zien we

Wij krijgen in Nederland 70.000 meldingen per jaar!

hier wereldwijd een groot aantal zelfdodingen onder jongeren door de schaamtecultuur die er absoluut is als het gaat om naaktbeelden en seksualiteit. In 2023 stuurde het National Centre for Missing and Exploited Children in de Verenigde Staten al meer dan tienduizend meldingen naar diverse landen in de wereld over vermoedelijk door sextortion afgedwongen kinderpornografie.¹

De rol van Nederland

Nederland is een van de toonaangevende landen wat betreft de internationale aanpak van kinderpornografie. Ons korps neemt deel aan de Virtual Global Taskforce^{2,3}. We doen mee met de grotere spelers zoals de Verenigde Staten, Engeland, Australië maar ook de Verenigde Arabische Emiraten zijn actief in de top van landen wat betreft de aanpak op het darkweb. Ook op het vlak van kinderseks-toerisme zijn we als Nederlandse Politie goed vertegenwoordigd. We nemen onder meer in de Filippijnen deel aan het Philippine Crimes against Children Centre samen met internationale partners. Door haar aard is dergelijk toerisme wel een lastig op te sporen delict, maar samen met onder meer de internationale bancaire sector proberen we zicht te krijgen op dit fenomeen. Met name voor het livestreamen van misbruik proberen we zo aan bewijs te komen voor de financiële transacties die dit verschijnsel faciliteren. Via credit card en money transfer maatschappijen en het samenwerkend consortium van grote banken

verenigd in de European Financial Coalition krijgen we soms zicht op die geldstromen.

Bredere focus gericht op preventie

Wat volgens ons als korps zeker zo belangrijk is voor de aanpak van kinderpornografie, is dat apps en games intrinsiek veiliger worden gemaakt voor kinderen. Dat heet Safety by Design. Hierbij kun je denken aan een serieuze leeftijdscheck die bij een aantal apps standaard zou moeten plaatsvinden, betere regelingen rond meldingen, snelle afhandeling van deze meldingen, goede samenwerking tussen bedrijven om misbruikers te weren, verstoring van daders door pop-ups, zoekmachines beter instellen om zorgwekkend zoekgedrag te signaleren etc. Maar ook preventie in de meer klassieke vorm is hierbij belangrijk: hoe gaat het eraan toe thuis? Wat is de rol van de ouders? Weten zij wat hun kinderen op al die media doen, of en zo ja welke foto's zij zelf maken en mailen, of ze al (beginnend) slachtoffer zijn geworden van sextortion? Gaat het gesprek ook over de digitale belevingswereld van het kind?

Preventie en communicatie hierover met kinderen én ouders is essentieel en veel effectiever. Daarbij, in een groot aantal Europese landen is er gewoon te weinig capaciteit voor een goede strafrechtelijke aanpak. En realiseer je, wij krijgen in Nederland al zeventigduizend meldingen per jaar! Waarvan er ongeveer zeshonderd goed kunnen worden aangepakt. Nog meer meldingen zal niet leiden tot veel meer zaken ondanks dat wij 175 experts grotendeels hiervoor aan het werk hebben. Naast al die internationale meldingen wordt ook ingezet op wat er in de eigen eenheden aan acute, ingrijpende zaken wordt aangedragen. Maar ook dan werken zij zoveel mogelijk als specialist op het beoordelen van beeldmateriaal. Kortom, wetgeving die zich richt op grotere

1 missingkids.org/home
2 <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/empact>
3 Virtual Global Taskforce: In de VGT zijn de vooraanstaande landen in de strijd tegen online seksueel beeldmateriaal en kindermisbruik vertegenwoordigd voor het afstemmen van strategie en beleid terwijl binnen de EMPACT groep, een initiatief vanuit de Europese Unie ook veel operationele samenwerking wordt aangegaan.

verwachtingen voor opsporing en vervolging zal niet veel impact genereren.

Zorg voor de medewerkers is belangrijk

Wat voor ons als korps echt belangrijk is, is de vraag hoe je de medewerkers, die met ingrijpend materiaal werken, mentaal fit houdt en beschermt. Langdurig naar dergelijke beelden kijken heeft een grote impact op hen. Hoe voorkom je dat zij last hebben van de afbeeldingen, minder inzetbaar of ziek worden? Of juist onverschillig worden, iets ongewenst bijna als normaal gaan zien? Overigens geldt dit niet alleen voor deze groep medewerkers. Ook zij die vanuit andere functies en in het opsporingsbelang naar ander materiaal kijken, zoals terreur, dierenpolitie, Osint, Avim, etc. kunnen daar last van hebben. De wereld van het digitale beeldmateriaal kent absurde en mensonwaardige kanten. Vorm en inhoud geven aan deze zorg is momenteel een onderwerp binnen de kaders van veilig en gezond werken, waaraan nu korpsbreed met een multidisciplinair team wordt gewerkt. Een programma dat nu al draait biedt bijvoorbeeld een mentale check-up en collegiale hulp – als dat nodig is – via het team Collegiale Ondersteuning. Het helpt medewerkers en traint hen in hoe zij weerbaarder kunnen worden. Alles is erop gericht aan de voorkant van de problematiek te komen en te blijven.

Resumé en advies

Onze teams bestaan op 1 april 2025 alweer 12,5 jaar en kenmerken zich door een hechte samenwerking. In die jaren zijn zo'n 7500 strafrechtelijke onderzoeken gedraaid en meer dan 3500 onbekende slachtoffers geïdentificeerd. In 2025 zullen we in staat zijn om samen te werken in zaken in heel het land zonder

70% van het **nieuwe** beeldmateriaal is **door kinderen zelf** vervaardigd

daarvoor nog met data te hoeven slepen. Van Groningen tot Roermond kan de rechercheur in één zaak geholpen worden door een collega elders in het land. Daarbij kan de sturing ervoor zorgen dat we mensen en zaken kunnen toewijzen zonder daarbij rekening te moeten houden met lokale omstandigheden. Dit maakt het gericht kiezen voor de zaken die de meeste prioriteit moeten hebben, en de belasting voor de medewerkers beter te reguleren. De kracht van dit systeem is ook haar kwetsbaarheid. De gedachten over governance verhouden zich niet altijd tot afwijkende organisatievormen. Ons denken gaat in hokjes en wat afwijkt is dan vreemd. De neiging te ordenen naar een herkenbaar beeld is snel aanwezig. De dreiging van een topzware structuur ligt op de loer. Het is juist het gevoel van samen werken aan het proberen te redden van soms heel jonge kinderen dat veel weerbaarheid geeft bij de rechercheurs. Ze kunnen in het hele land zonder problemen werken aan de belangrijkste zaken. Daarmee vormen zij voor veel slachtoffers die zelf door hun leeftijd of de problematiek nog niet het vermogen hebben zich uit te spreken, een laatste redmiddel. Hoe eerder uit de situatie, hoe sneller er aan het verminderen van schade aan het kind kan worden begonnen. Mijn advies: 'if it ain't broken, don't fix it' ofwel: handen af van dit bijzondere team en haar medewerkers, ze verdienen alle steun en waardering zoals het nu is. •

Digitale bronnen

- <https://www.weprotect.org/wp-content/uploads/Global-Threat-Assessment-2023-English.pdf>
- <https://www.youtube.com/watch?v=ooX9HXzWqEc>

Onderwijs Cluster Seksuele Misdrijven (CSM) Politieacademie

HOE ONDERWIJS EN PRAKTIJK SAMEN GRENZEN VERLEGGEN

Effectief onderzoek naar seksuele misdrijven vergt specifieke deskundigheid en vraagt specifieke competenties van de onderzoekers binnen dit vakgebied. Zoals de Politie-instructie Seksuele Misdrijven beschrijft, is het onderzoek doen naar seksuele misdrijven complex. Dit komt door de emoties die een rol kunnen spelen bij zowel de directe betrokkenen, hun omgeving als in de gehele samenleving. Een gecertificeerd zedenrechercheur handelt neutraal en kritisch. De rechercheur focust zich op waarheidsvinding en is gericht op een passende opvolging. Dit vraagt om kwaliteitsnormen, vakgerichte kennis over slachtofferschap en daderschap en de juiste competenties. Door onderwijs en praktijk naadloos te verbinden, worden niet alleen vaardigheden ontwikkeld, maar groeien studenten uit tot vakmensen die écht het verschil maken.

Over de auteur

Héloïse Noordkamp is coördinator Cluster Seksuele Misdrijven (CSM) aan de Politieacademie. heloise.noordkamp@politieacademie.nl, heloise.noordkamp@politie.nl.

De opsporing van seksuele misdrijven kent een aantal specifieke aspecten. Allereerst is bij een melding veelal niet direct duidelijk wat er is gebeurd en of er sprake is van een strafbaar feit. Zo kan er soms sprake zijn van seksueel grensoverschrijdend gedrag, zonder dat er sprake is van een strafbaar feit. Bijvoorbeeld wanneer iemand herhaaldelijk ongepaste opmerkingen maakt over het uiterlijk of de kleding van een collega, terwijl de opmerkingen niet expliciet seksueel van aard zijn, maar wel ongemak veroorzaken.

Opleiden met kwaliteits- en uitvoeringsnormen

In veel onderzoeken is er direct een verdachte in beeld, vaak in een relatie met het slachtoffer. De vraag is in die onderzoeken meestal niet 'Wie is de verdachte?' maar 'Wat is er gebeurd?'. Het onderzoek naar wat er is gebeurd, is niet altijd eenvoudig. In veel gevallen zijn alleen het slachtoffer en de verdachte degenen die kunnen verklaren wat er is gebeurd. Dit vraagt van de politie om de betrokkenen uiterst zorgvuldig en soms

gedetailleerd te horen. Hierbij dient elke vorm van beïnvloeding te worden vermeden. Tot slot vraagt het bespreken van het onderwerp seksualiteit in verhoorsituaties om specifieke gesprekstechnieken. Vanwege deze aspecten zijn bepaalde handelingen voorbehouden aan daarvoor geselecteerde en opgeleide zedenrechercheurs¹.

De uitvoering van voorbehouden handelingen is beschreven en vastgelegd in de Politie-instructie Seksuele Misdrijven. Bij deze specifieke opsporingshandelingen in onderzoeken naar seksuele misdrijven is in het kader van de kwaliteit specifieke deskundigheid vereist. Hierdoor zijn bepaalde onderzoekshandelingen voorbehouden aan gecertificeerde zedenrechercheurs. Denk hierbij aan: het voeren van een informatief gesprek, het verhoor van de aangever en het getuigenverhoor van het slachtoffer in onderzoeken naar seksuele misdrijven. Ook het verdachtenverhoor in onderzoeken naar seksuele misdrijven behoort tot de voorbehouden handelingen. De zedenrechercheur in opleiding voert deze handelingen alleen onder regie van de gecertificeerd zedenrechercheur uit. Andere opsporingsambtenaren kunnen in een onderzoek naar seksuele misdrijven alle handelingen verrichten die niet zijn voorbehouden aan zedenrechercheurs. Deze handelingen worden verricht onder coördinatie of regie van het team Zeden.

Deze voorbehouden handelingen mogen alleen worden uitgevoerd door die zedenrechercheurs die de opleiding 'Handelen in Zedenzaken' met positief resultaat hebben afgerond. Zij hebben aangetoond te voldoen aan de kwalificaties, die zijn vastgesteld door de minister van Justitie en Veiligheid. Zij hebben hiermee voldaan aan de zogenaamde kwaliteitsnorm voor zedenrechercheurs. Voor rechercheurs belast met de aanpak van Kinderpornografie en Transnationaal seksueel kindermisbruik geldt dat de kwaliteitsnorm is gekoppeld aan het met goed gevolg hebben voldaan aan de examenvereisten van de opleiding 'Handelen in zaken in zaken omtrent kinderpornografie en kinderseksstoerisme'. Naast de kwaliteitsnormen moeten deze rechercheurs ook voldoen aan een uitvoeringsnorm. Daarbij moet de opsporingsambtenaar voor ten minste 24 uur per werkweek

Een gecertificeerd zedenrechercheur handelt neutraal en kritisch

belast zijn met onderzoeken naar seksuele misdrijven.

¹ Bron: V.11 politie-instructie Seksuele Misdrijven

Praktijkgericht leren: dichter bij de realiteit

Het politieonderwijs heeft de afgelopen jaren grote stappen gezet om studenten beter voor te bereiden op de werkvloer. Dit zogeheten 'praktijkgericht leren' biedt een waardevolle meerwaarde doordat het studenten direct in aanraking brengt met de realiteit van hun toekomstige vakgebied. Door middel van praktijkervaring kunnen zij hun theoretische kennis in de praktijk brengen. Dat helpt hen om dieper inzicht te krijgen in hun vak en belangrijke vaardigheden te ontwikkelen. Praktijkgericht leren bevordert niet alleen het zelfvertrouwen van de studenten, maar verhoogt ook hun inzetbaarheid, aangezien zij al ervaring hebben opgedaan die direct toepasbaar is. Daarnaast versterkt het de samenwerking met collega's binnen de organisatie en ketenpartners. Neem bijvoorbeeld de vernieuwde opleiding 'Handelen in Zaken omtrent Kinderpornografie en Kinderseksstoerisme' (HZKK). Deze opleiding is in de afgelopen twee jaar na behoefte van het werkveld ontwikkeld in nauwe samenwerking met experts van de Nationale Politie.

Twee (oude) opleidingen die de Politieacademie aanbood, zijn van een fysieke opleiding herschreven tot een volledig plaats- en tijdonafhankelijk onderwijsproduct. Waar vroeger klassikale lessen leidend waren, is nu gekozen voor deze innovatieve aanpak. Dit onderwijs is vanaf de werkplek te volgen, in eigen tempo. Dit biedt meer flexibiliteit, lagere kosten én direct toepasbare kennis. Ten eerste geeft het studenten de flexibiliteit om te leren waar en wanneer het hen het beste uitkomt. Deze flexibiliteit vergroot de toegankelijkheid van onderwijs voor een breder publiek. Daarnaast kunnen studenten in hun eigen tempo leren, wat hen in staat

stelt om complexe onderwerpen beter te begrijpen en te verwerken zonder de druk van vaste lesuren. Het vermindert de noodzaak om fysiek aanwezig te zijn op een specifieke locatie. Het aangeboden lesmateriaal blijft beschikbaar waardoor het op ieder gewenst moment weer geraadpleegd kan worden. Voor de Politieacademie biedt het de mogelijkheid om een breder publiek te bereiken, onderwijs aan te bieden aan een hoger aantal studenten zonder dat dit impact heeft op de beschikbare docentencapaciteit. Daarnaast biedt het de mogelijkheid kosten te verlagen door minder fysieke faciliteiten te hoeven onderhouden. Het bevordert ook de integratie

van technologie in het leerproces, wat kan bijdragen aan innovatieve en interactieve leermethoden.

Ook is deze opleiding voor meerdere doelgroepen toegankelijk gemaakt. De hoofddoelgroep die gecertificeerd moet worden voor de uitvoer van voorbehouden handelingen (rechercheurs belast met de aanpak van Kinderpornografie en Transnationaal seksueel kindermisbruik), volgt de gehele opleiding inclusief een examen. Overige doelgroepen als recherche medewerkers, zedenrechercheurs en digitaal en financieel rechercheurs binnen dit taakveld volgen de basisonderdelen van de opleiding en kunnen zich zo professionaliseren. Dit

onderwijsproduct sluit hiermee ook aan op de visie van de Politieacademie om onderwijs toekomstbestendig te maken.

Inspelen op nieuwe eisen

Met de invoering van de Wet Seksuele Misdrijven (WSM) in 2024 is het werkveld opnieuw veranderd. In het kader van de implementatie van de nieuwe wetgeving die per 1 juli jl. in werking is getreden, zijn docenten de afgelopen jaren betrokken geweest binnen het projectteam WSM. Zij waren binnen het deelproject 'Leren & Ontwikkelen', in nauwe samenwerking met Human Resource Ontwikkeling (HRO) en specialisten uit het

Het vernieuwde politieonderwijs bewijst dat opleiden **meer** is dan kennis overdragen

werkveld, verantwoordelijk voor het ontwikkelen van leermodules, casuïstiek en infographics. Ook is er een bewijsmatrix gemaakt: een praktisch juridisch handboek waarin de juridische betekenis van bestanddelen van het delict zijn beschreven. Deze nieuwe wet heeft niet alleen, zoals de titel zou doen vermoeden, gevolgen voor het werkveld Seksuele Misdrijven maar ook voor de werkvelden als Gebiedsgebonden Politie (GGP), Afdeling Vreemdelingtoezicht, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) en Forensische Opsporing (FO). Vanwege de omvang van deze doelgroep – 34.000 politie medewerkers in zowel de operatie als op de Politieacademie – en de korte beschikbare periode van drie maanden voor het opleiden voor inwerking treden van de WSM, is er ook hier gekozen voor het ontwikkelen van plaats- en tijdonafhankelijke leermiddelen. Al deze middelen werden ruim voor ingang van de nieuwe wet beschikbaar gemaakt voor collega's om hen de handvatten te geven om de wet toe te passen in het dagelijks werk en voor het actualiseren van de verschillende curricula Politieacademie.

De tien docenten van het cluster zijn zelf ook gecertificeerde zedenrechercheurs. Zij beschikken over uitgebreide praktijkervaring, wat bijdraagt aan een dynamische en realistische leeromgeving. Bovendien blijven zij zich jaarlijks verder professionaliseren door deel te nemen aan praktijkstages en het volgen van vakgerichte trainingen. Zo vormen zij de essentiële verbindende schakel tussen theorie en praktijk.

Naast het bovengenoemde certificerende onderwijs verzorgt het onderwijscluster ook ander specialistisch onderwijs voor de doelgroep, maar ook gastlessen en onderwijs voor diverse andere onderdelen binnen de politie, zoals de dierenpolitie en relevante derden als de Koninklijke Marechaussee, Caraïbisch Nederland, Suriname en Dienst Justitiële Inrichtingen.

Het **bespreken** van seksualiteit in **verhoorsituaties** vraagt om **specifieke** gesprekst**technieken**

Vanzelfsprekende samenwerking met het werkveld

Voor de docenten binnen het cluster is het vanzelfsprekend om de samenwerking met het werkveld te zoeken als het gaat om onderwijsontwikkeling, begeleiding van studenten en examinering. Zij zijn goed in verbinding en zijn aangesloten bij verschillende overlegstructuren binnen het werkveld en trekken veelvuldig gezamenlijk op. Het traject van behoeftestelling is hiervan ook een mooi voorbeeld. Dit wordt al vele jaren in nauw overleg met het Landelijke Expertise Team Seksuele Misdrijven (LESM) vormgegeven vanuit de zienswijze als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. In de Stuurgroep Seksuele Misdrijven – een initiatief vanuit het CSM – waarin alle belanghebbenden van het onderwijs Seksuele Misdrijven zijn vertegenwoordigd, wordt het gesprek over de noodzakelijke en haalbare opleidings- en ontwikkelvraag gevoerd. Waarbij, nadat een realistische inschatting van de opleidingsbehoefte vanuit de eenheden is opgehaald (een verantwoordelijkheid van het LESM), de uitvoeringsbehoefte wordt gewogen in relatie tot de capaciteit van het onderwijsteam (een verantwoordelijkheid van mij als coördinator CSM).

Ankers van onderwijs

Om fundamentele kennis, vaardigheden en attitudes die studenten moeten ontwikkelen en beheersen effectief te trainen, is in ons onderwijs gekozen voor duaal leren. Deze onderwijsvorm combineert theoretische kennis met praktische ervaring, met als doel studenten beter voor te bereiden op hun toekomstige vakgebied. Door hen de mogelijkheid te bieden om in een echte werkomgeving te werken, kunnen ze hun kennis verdiepen en tegelijkertijd waardevolle praktijkervaring opdoen.

Praktijkopdrachten maken het mogelijk om de opgedane kennis in de praktijk te testen. Zo leren we ze bijvoorbeeld tijdens een oefening met een acteur omgaan met emoties van melders en aangevers, ook laten we ze ervaren hoe je seksuele handelingen bespreekbaar maakt. Het oefenen met acteurs voegt een extra dimensie toe, doordat studenten in gesimuleerde, maar levensechte scenario's communiceren.

Deze combinatie van werkvormen zorgt ervoor dat studenten niet alleen theoretische kennis opdoen, maar deze ook effectief kunnen inzetten in de professionele praktijk. Doordat zij in een veilige en ondersteunende omgeving de kans krijgen te experimenteren en fouten mogen maken kunnen zij zich voorbereiden op situaties die hen in de praktijk overkomen. Dit proces helpt niet alleen bij het ontwikkelen van praktische vaardigheden, maar versterkt ook hun zelfvertrouwen, omdat ze zich competentter voelen in hun vermogen om te communiceren, presenteren en omgaan met uitdagende situaties. Begeleiding en regelmatige feedback van docenten en praktijkbegeleiders fungeren als een anker, zodat studenten hun voortgang kunnen evalueren en kunnen aanpassen waar nodig. Deze ankers bieden een duidelijke structuur en route binnen de opleiding.

Meer dan kennis overdragen

Het vernieuwde politieonderwijs bewijst dat opleiden meer is dan kennis overdragen. Het is het creëren van een leeromgeving waarin studenten worden voorbereid op de complexiteit van het werkveld, maar ook op de ethische, sociale en emotionele uitdagingen die daarbij komen kijken. Door te innoveren en samen te werken bouwt de Politieacademie aan een toekomst waarin vakmanschap, menselijkheid en kennis hand in hand gaan. •

Dr. Peter Klerks

*Docent aan de Politieacademie en
Raadsadviseur Parket-Generaal,
Openbaar Ministerie*

Afscheid

Aan zestien jaar columns maken voor *het Tijdschrift voor de Politie* komt een einde door het onvermijdelijk pensioen. Bij de Politieacademie en elders blijf ik me voor de rechtshandhaving en veiligheidszorg inzetten, maar hier in het Tijdschrift wordt het tijd voor een nieuwe generatie. Al maakt die misschien liever een podcast...

Een terugblik dan maar. In deze columns vroeg ik vaak aandacht voor prille praktijkontwikkelingen die uiteindelijk impact op ons werk konden krijgen. Zwakke signalen die pas jaren later de krantenkoppen haalden.

Little stories, big issues. Het ging daarbij onder meer over het 'Cassandra syndroom' (2012/5), soevereinen (2013/6), de cannabisregulering (2014/7 en 10), maatschappelijk herbestemmen van geconfisqueerde criminele panden en goederen (2016/2) en de relaties tussen onder- en bovenwereld (2016/1).

Een tweede terugkerend thema: mooie initiatieven van pioniers en eigenwijze vernieuwers. Het ging bijvoorbeeld over de Q-beweging (2016/3, 2019/2 ('Qampus'), 2019/5) en over de VDV (2013/8, 2016/3). Sommige voorlopers kozen uiteindelijk eieren voor hun geld en namen afscheid, maar anderen lukte het om het logge schip Politie tot een koerswijziging te brengen ('transformatieve politie', 2023/4). Zulke pioniers en *hand-picked* innovatieteams werken vaak in de krochten van onze bureaucratie en ze verdienen respect en bemoeiding (2011/9, 2014/9, 2015/9, 2018/2). Gelukkig is er bij de Politie inmiddels meer waardering voor eigenzinnige en bijzondere collega's en is het innovatiebudget gegroeid (2014/2).

Capaciteits- en kwaliteitsproblemen in de opsporing hadden mijn aandacht, niet vreemd voor een lector Recherchekunde (2011/10, 2015/5, 6 en 8, 2016/5).

Hetzelfde gold voor integriteit en corruptie (2018/1 en 5, 2023/3, 2024/3).

Herhaaldelijk kraakte ik een noot over improductief beleid, suboptimale praktijken en falend leiderschap (2011/2 en 6, 2012/2, 2015/4, 2016/4 en 10, 2019/6, 2020/6, 2024/2: 'Duck the system'). Ik wees daarbij op cognitieve biases zoals zelfoverschatting (het Dunning-Kruger effect, 2013/4). Kritiek probeerde ik op zorgvuldige wijze te brengen, maar misschien klonk de frustratie

een enkele keer te scherp door ('Rechercheverdriet', 2015/8). De onderliggende

overtuiging was steeds een kritische loyaliteit: "Deze organisatie kan nog zoveel beter..."

Gelukkig was er ook veel positiefs te melden over de veerkrachtige en leergierige politie. Toen bij de totstandkoming van de Nationale

Politie het bestuurlijk zwaartepunt van de organisatie in Den Haag werd geconcentreerd, maakte

ik me als bureaucaat-tegen-wil-en-dank een beetje zorgen (2012/8). Zouden de

politiebazen en hun beleidsstaf een speelbal worden in de politieke arena? Vijftien jaar later staat er een stevige en weerbare Staf en een Korpsleiding met vakinhoudelijk gezag die weerwoord kan bieden aan politieke grillen.

Steevast probeerde ik constructieve relaties tussen de politie en het openbaar ministerie (mijn primaire werkgever) te belichten, hoewel dat niet altijd meeviel. Een van mijn eerste columns bepleitte samenwerking bij het evalueren van grote strafzaken (2010/9). Ook dat is recent in gang gezet. Het komt goed.

Rest me nog de redactie van het Tijdschrift te danken voor de ruimte en vrijheid die ze me bood om te schrijven wat ik wilde. En jullie, lieve lezers: dank voor de vele meestal positieve reacties. Pas goed op elkaar en blij nieuwsgierig!

**Aan zestien jaar
columns
voor het
Tijdschrift voor de Politie
komt een einde**

Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ)

CONTEXT-
INFORMATIE
NOODZAKELIJK
OM VERKLARINGEN
TE KUNNEN DUIDEN

De maatschappelijke aandacht voor seksueel grensoverschrijdend gedrag is toegenomen en de norm is strenger geworden. Sinds 1 juli 2024 geldt de Wet Seksuele Misdrijven, die zedengerelateerd gedrag ruimer strafbaar stelt. Zedenrechercheurs hebben al langere tijd te maken met een hoge werkdruk. Er zijn meer zaken dan opgepakt kunnen worden en vacatures staan langdurig open. Een hoge werkdruk vraagt om efficiënter werken, maar er moet wel voldoende informatie in het onderzoek aanwezig zijn om een zaak te kunnen beoordelen.

Op de laatste zedendag van de politie klonk in een presentatie aan zedenrechercheurs de roep om 'de feiten'. Dit verzoek klinkt in de geschetste context waarin keuzes worden gemaakt gericht op efficiëntie al snel als 'slechts de feiten' en niet meer dan dat. Bovendien klinkt geregeld de klacht dat aangiftes korter zouden moeten en zaken sneller behandeld, ook vanuit het belang van het slachtoffer. Maar uitgebreide aangiftes met veel contextinformatie zijn in zedenzaken vaak noodzakelijk om een volledig en accuraat beeld te krijgen van de zaak.

Verklaringen

In zedenzaken komen veel aangevers pas bij de politie wanneer er geen sporen meer aanwezig zijn (zoals sperma of verwondingen). Soms gebeurt dit zelfs jaren later. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het grootste deel van de opsporingsonderzoeken in zedenzaken

gaat om verklaringen. Idealiter worden deze verklaringen ondersteund door feiten. Het

Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ)³

De LEBZ is een multidisciplinaire expertisegroep op het gebied van het beoordelen en objectiveren van verklaringen in complexe zedenzaken. Experts van binnen en buiten de politie duiden dan gezamenlijk een zaak. Dit zijn zaken over hervonden herinneringen, herinneringen aan misbruik vóór het derde levensjaar en misbruik van meer dan acht jaar geleden met bijkomende problematiek. De LEBZ doet ook onderzoek naar de behandelde zaken en genereert op die manier kennis. Deze kennis verspreidt de LEBZ binnen de politie.

Over de auteur

Mirjam Hupperetz MSc is recherchepsycholoog bij de politie en is verbonden aan de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ).

Veel **contextinformatie** is in zedenzaken vaak **noodzakelijk**

grootste deel van de seksuele misdrijven wordt gepleegd door een bekende dader.¹ Deze wetenschap maakt het opsporingsonderzoek extra lastig. Een voorbeeld ter verduidelijking.² De casus hieronder toont de complexiteit: er moet voldoende worden doorgevraagd om de wasmachine te laten beschrijven, dit moet worden geverifieerd. Alternatieve verklaringen moeten vervolgens worden onderzocht. Zedenrechercheurs zijn getraind op dit gebied, wat verklaart waarom aangiftes in zedenzaken uitgebreid zijn. Het is vooraf lastig te bepalen welke details later van belang kunnen zijn.

Beoordelen van de betrouwbaarheid

Als er geen feiten zijn die de aangifte ondersteunen, of als dergelijke feiten anders geïnterpreteerd kunnen worden, is het nodig om de bewijswaarde van de aangifte op een andere manier vast te stellen. Psychologen kunnen

de betrouwbaarheid van een verklaring beoordelen. Dit kan op verzoek van de rechter, maar ook in de opsporingsfase vindt soms al een beoordeling van verklaringen plaats (zie kader linkerbladzijde).

Beoordelen van een verklaring

Recherchepsychologen bij de politie houden zich bezig met het duiden en beïnvloeden van gedrag. Voor zedenzaken betekent dit vaak het beoordelen van de betrouwbaarheid van verklaringen. Daarnaast zet het Openbaar Ministerie bij specifieke zedenzaken de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ) in.

- 1 85%. Factsheet Centrum Seksueel Geweld 2023.
- 2 Dit voorbeeld is volledig fictief.
- 3 Zie voor meer informatie over de LEBZ: <https://www.politie.nl/informatie/wat-is-de-landelijke-expertisegroep-bijzondere-zedenzaken.html>.

Casus

Een vrouw doet aangifte van seksueel misbruik van haar dochter door haar zwager, de oom van het slachtoffer. Aangeefster vertelt dat haar dochter haar heeft verteld dat ze een keer met haar oom alleen was en hij helemaal bezweet was. Zijn blote buik was nat en hij hijgde. Daarop is aangeefster met haar dochter in gesprek gegaan en is haar duidelijk geworden dat er sprake is van misbruik van haar dochter door de oom; vermoedelijk het aftrekken van zichzelf in haar bijzijn. Haar dochter is nu elf jaar en het misbruik zou enkele jaren eerder hebben plaatsgevonden. De dochter wordt in de studio gehoord door de politie. In het verhoor vraagt de rechercheur goed door op de details en omstandigheden rond het vermeende misbruik. Het slachtoffer verklaart summier over het misbruik. Ze geeft aan het moeilijk te vinden hierover te vertellen en klapt een beetje dicht. Het slachtoffer vertelt wel uitgebreid hoe het huis van de oom eruitzag. Uit het opsporingsonderzoek blijkt dat het huis van de oom – hij woont daar nog altijd – inderdaad overeenkomt met de beschrijving van het slachtoffer. Een feitelijke onderbouwing van haar verklaring. Dit feit staat vermoedelijk los van het vermeende

misbruik. Het betreft immers het huis van een familielid.

Over het misbruik zelf verklaart het slachtoffer dat er een incident was waarbij haar oom zich afveegde met een handdoek en haar vroeg deze in de wasmachine te doen. Het slachtoffer kan op verzoek van de rechercheur de wasmachine nauwkeurig beschrijven. Indien deze beschrijving klopt, kan dit als belangrijke ondersteuning voor de aangifte dienen. De politie verhoort vervolgens de tante (partner van de beschuldigde) als getuige. Zij bevestigt de door de aangeefster gegeven beschrijving van de wasmachine. Dit biedt feitelijke ondersteuning voor haar verklaring. Dan hoort de politie nog een getuige: de dochter van beschuldigde en nichtje van het slachtoffer. Zij speelde in de tijd van het vermeende misbruik vaak met slachtoffer. Dit meisje verklaart dat beiden vroeger vaak klusjes deden voor haar vader (de beschuldigde) om wat geld te verdienen. Naast het wassen van de auto en het uitruimen van de vaatwasser was één van die klusjes het ophangen van de was. Deze was haalden ze dan uit de wasmachine, de wasmachine van beschuldigde. Dezelfde wasmachine dus.

In de opsporingsfase vindt soms al een **beoordeling** van verklaringen plaats

Bij het beoordelen van een verklaring kijken de LEBZ, recherchepsychologen en rechtspsychologen naar alternatieve scenario's naast het aangiftescenario. Ze onderzoeken of de beschuldiging van misbruik anders kan worden verklaard dan door daadwerkelijk misbruik.⁴ Deze alternatieve scenario's moeten aanwijzingen in het dossier hebben. Recherchepsychologen gebruiken kennis over geheugen, trauma, denkfouten en beïnvloeding. Hiervoor is veel informatie nodig, niet alleen toetsbare informatie rondom het delict. Het is

belangrijk vragen te stellen over de oorsprong van een beschuldiging, oftewel de ontstaansgeschiedenis. De ontstaansgeschiedenis laat zien welke factoren bijgedragen hebben aan de beschuldiging. Uit onderzoek van de LEBZ blijkt dat er vaak goed naar details van het vermeende delict wordt gevraagd, maar minder naar de ontstaansgeschiedenis.

De ontstaansgeschiedenis

Wat betekent deze ontstaansgeschiedenis voor de waarde van de verklaring? De letterlijke

⁴ Vredevelde et al. (2017). Het rechtspsychologische rapport als deskundigenbewijs. *Expertise en recht*, 6, p. 244.

Casus (vervolg)

Het slachtoffer heeft als eerste tegen haar moeder uitlatingen gedaan die mogelijk kunnen wijzen op misbruik. Zij vertelt over een bezwete en hijgende oom. Uiteraard kan dit nog van alles betekenen. Bij doorvragen op de onthulling blijkt dat de opmerking van dochter kwam toen moeder en dochter samen een film keken. In die film was er een seks-scène waarbij een man helemaal oververhit in beeld kwam. Dochter zei toen dat ze haar oom ook weleens zo had gezien. Ze vertelde dat hij ook helemaal bezweet was, hijgde en ook zo'n blote buik had. Ze lachte erom. Haar moeder reageerde direct heel geschrokken en vroeg of hij aan haar had gezeten. Dochter ontkende en zei dat haar oom niets met haar had gedaan. Moeder trok hieruit de conclusie dat het dan dus om masturberen in het bijzijn van haar dochter ging. Moeder stelde nog heel veel vragen aan dochter. Zij ontkende eerst alles, maar bevestigde op een gegeven moment wel dat het misschien zou kunnen dat hij zijn hand

in zijn broek had. Ze zei ook nog dat ze dacht dat hij sportoefeningen aan het doen was, maar dit leek moeder niet te horen. Moeder is naar eigen zeggen altijd bang geweest dat haar dochter slachtoffer zou worden van seksueel misbruik en zij ziet nu haar nachtmerrie werkelijkheid worden. Moeder vertelt zelf als kind te zijn betast en had zich voorgenomen haar dochter daartegen te beschermen. Moeder is al tijdens het gesprek met haar dochter boos geworden en heeft direct het contact met haar zus en zwager (beschuldigde) verbroken. Tegen haar dochter zegt ze dat ze er alles aan zal doen om haar te beschermen tegen alle viezeriken van deze wereld. Daarna hebben beiden er eigenlijk niet veel meer over gesproken, maar moeder is erg verdrietig en dochter ziet haar veel huilen. Dochter probeert nog eens te zeggen dat het eigenlijk allemaal wel meeviel, maar moeder kapt haar af en zegt dat ze zo niet mag praten.

Extra aandacht voor het onderwerp ontstaansgeschiedenis

onthulling is belangrijk: wat is precies gezegd? Deze onthulling en de periode ervoor en erna kunnen inzicht geven in de beschuldiging. Onderzoek toont dat slachtoffers vaak pas na lange tijd durven spreken over wat hen is overkomen. Anderzijds laat onderzoek zien dat uitspraken verkeerd kunnen worden geïnterpreteerd als gerelateerd aan misbruik. Door duidelijk te krijgen hoe de eerste onthulling is gegaan, hoe de reactie van moeder is geweest en welke vragen aan slachtoffer zijn gesteld, krijgen we meer informatie over wat hier mogelijk speelt. In dit voorbeeld heeft de uitspraak van de dochter bij de film mogelijk de angst van de moeder aangewakkerd, waardoor ze niet goed luisterde naar het verhaal van haar dochter en direct handelde vanuit de overtuiging van misbruik. Vanuit het perspectief van de dochter is het voorstelbaar dat zij moeite had om aan te geven dat er geen sprake was van misbruik. Confirmation bias⁵ en suggestief bevragen kunnen hebben bijgedragen aan een beschuldiging van misbruik, ook als dit niet echt heeft plaatsgevonden.

Gedragwetenschappelijke factoren

De ontstaansgeschiedenis is noodzakelijk om de betrouwbaarheid van de verklaring te kunnen beoordelen. Indien deze informatie deel uitmaakt van het dossier, kunnen (recherche) psychologen onderzoeken of dit aansluit bij de kennis over de werking van het geheugen, beïnvloeding en denkfouten. In voorgaand geval is er sprake van gedragwetenschappelijke factoren (zoals beïnvloeding en suggestieve ondervraging) die passen bij een alternatieve verklaring. Dit houdt niet in dat misbruik niet heeft plaatsgevonden, maar suggereert dat er aanwijzingen zijn dat de beschuldiging

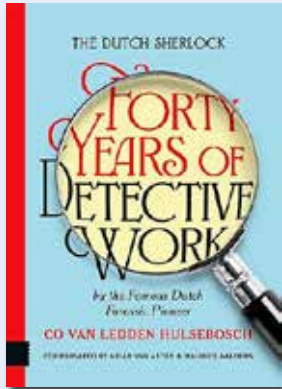
ook anders kan worden verklaard dan door misbruik. De afwezigheid van dergelijke factoren in een zaak maakt de verklaring van het slachtoffer juist betrouwbaar. De bewijswaarde van een verklaring kan dus niet alleen worden beoordeeld op basis van informatie betreffende het vermeende delict. Juist informatie over de ontstaansgeschiedenis is nodig. Deze informatie moet dan wel onderdeel zijn van het dossier. In de vernieuwde zedenopleiding van de Politieacademie is om deze reden voor het onderwerp ontstaansgeschiedenis extra aandacht.

Verklaringen beoordelen

Elk opsporingsonderzoek moet kwalitatief goed worden uitgevoerd, maar tegelijkertijd moeten keuzes worden gemaakt vanuit bedrijfsvoering. Bij zedenzaken is dit niet anders. Echter, in zedenzaken leveren korte en snelle aangiftes op korte termijn wellicht tijdswinst op, maar geven uiteindelijk een onvoldoende volledig en accuraat beeld van de zaak. In zedenzaken gaat het vaak over beschuldigingen tegen bekenden, waarbij het onderzoek zich richt op het verifiëren van verklaringen. Als dit door rechercheonderzoek niet lukt, kunnen psychologen de betrouwbaarheid van verklaringen beoordelen. Dit kan de bewijswaarde van een verklaring verminderen, maar ook vergroten, waardoor een dader kan worden veroordeeld. Hiervoor is het wel nodig dat in het opsporingsonderzoek voldoende ruimte wordt gegeven aan contextinformatie.

5 Het op zo'n manier interpreteren van informatie dat deze bij de eigen overtuiging past en het negeren van informatie die daar niet bij past.

Recensie over actuele publicaties

BOEK

The Dutch Sherlock

A. van Asten & M. Aalders (2024). *The Dutch Sherlock. Forty Years of Detective Work by the Famous Dutch Forensic Pioneer Co van Ledden Hulsebosch.* Amsterdam: AUP, ISBN 9789048565627

 Dat er een Nederlandse 'Sherlock' bestaat – of bestond – was mij niet bekend. De naam 'Co van Ledden Hulsebosch' deed bij mij helaas ook geen belletje rinkelen, hoewel hij vandaag de dag wordt gezien als een pionier op het gebied van forensisch onderzoek en ook in zijn tijd een heuse BN'er was. Er is zelfs een expertisecentrum naar hem vernoemd: het Co van Ledden Hulsebosch Centrum, een samenwerking van het NFI, de UvA en het AMC.

Zijn roem is ook internationaal, waar zoveel vraag was naar de autobiografie van deze Amsterdamse apothekerszoon dat het de aanleiding vormde voor de publicatie *The Dutch Sherlock. Forty Years of Detective Work by the Famous Dutch Forensic Pioneer Co van Ledden Hulsebosch*.

Het boek is de Engelse vertaling van de oorspronkelijke memoires van Co van Ledden Hulsebosch (1877-1952), met anekdotes over zijn werk als forensisch onderzoeker en politie-scheikundige bij de Amsterdamse recherche. In deze publicatie is elk van de 53 hoofdstukken voorzien van commentaar door hedendaagse forensische experts. Deze beknopte nawoorden bieden niet alleen inzicht in de verschillen tussen toen en nu, maar benadrukken ook het vernuft waarmee Ledden Hulsebosch toentertijd zeer uiteenlopende zaken heeft weten op te lossen. Bijvoorbeeld, het gebruik van luminol bij de vondst van een lijk in een koffer in 1939, of zijn eigen (zeer aanstekelijke) enthousiasme over het experimenteren met een uv-lamp dankzij de bemoeienis van Marie Curie.

De verschillende bijdragen tonen daarnaast aan hoeveel verder we krap tachtig jaar later zijn, bijvoorbeeld in het analyseren van bloedspatpatronen en DNA. Maar ook dat bepaalde methoden minder relevant zijn geworden in opsporingsonderzoeken, zoals de handschriftanalyse: begin twintigste eeuw nog van groot belang en tegenwoordig – zoals ook Ruben Kranenburg stelt in zijn nawoord – een expertise waar het NFI logischerwijze steeds minder in investeert. Zoveel wordt er immers niet meer geschreven.

Als lezer voelt het aanvankelijk onwennig om steeds Nederlandse plaatsen en benamingen tegen te komen in de Engelse tekst. Ook zijn sommige nawoorden wel erg summier: slechts een aantal regels. Interessant, en ook begrijpelijk, dat de auteurs bij de vertaling gebruik hebben gemaakt van AI om kosten te besparen. Dat merk je hier en daar, maar het doel – meer internationale ruchtbaarheid – heiligt de ultramoderne middelen. Eerlijk gezegd heb ik na het lezen van dit boek vooral behoefte aan een Nederlandstalige biografie van de man die in zoveel geuren en kleuren kan vertellen over poep op de pd (zogenaamde 'visitekaartjes') en zijn mogelijk preutse lezers hier heel keurig voor waarschuwt.

Tip 1: Op de site van het Co van Ledden Hulsebosch Center is een pdf te vinden van de oorspronkelijke memoires, in 1945 gepubliceerd in het (oud, maar begrijpelijk) Nederlands.

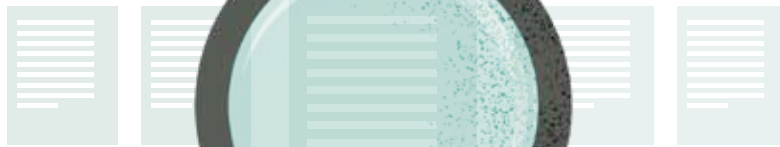
Tip 2: Voor liefhebbers van fictie: in vier thrillers geschreven door Dick van den Heuvel en Simon de Waal speelt Co van Ledden Hulsebosch de hoofdrol.

In deze publicatie is elk van de 53 hoofdstukken voorzien van commentaar door hedendaagse forensische experts

Recensent dr. Maud van Bavel is onderzoeker bij Politie Nederland.

Verder lezen op de website

Op www.websitevoordepolitie.nl worden geregeld berichten geplaatst. Het betreft vooral berichten die actuele thema's behandelen en oproepen voor het inzenden van papers voor conferenties en studiedagen. Tevens worden de komende nummers van dit Tijdschrift aangekondigd. Daarbij ook de oproep om bijdragen aan te bieden.

Themanummer 'Alledaags politiewerk'

Momenteel stelt een kerngroep vanuit de redactie de inhoud samen voor het komende nummer. Het thema is 'Alledaags politiewerk'. Het onderwerp wordt vanuit meerdere gezichtspunten bekeken en besproken. Nieuw is de column van Janine Janssen. Zij heeft toegezegd om in elk nummer als vaste columnist op te treden.

Na de zomerperiode staan de themanummers 'Internationale politiehulp' en 'Politiestrategieën' op het programma. Voorstellen tot bijdragen zijn van harte welkom. Deze kunnen worden toegezonden aan de eindredacteur via het e-mailadres: jan.vanbalkom@gompel-svacina.nl.

Foto: Meesters Multi Media

GESLAAGD

Aan de Politieacademie studeren jaarlijks vele politiefunctionarissen af. Voor deze rubriek selecteren de opleiders van de Politieacademie enkele boeiende en goed beoordeelde verslagen van afstudeeronderzoeken. De meeste scripties kunnen bij de Mediatheek van de Politieacademie (www.politieacademie.nl/mediatheek) geraadpleegd worden. Publicatie aldaar is afhankelijk van de rubricering van de mate van vertrouwelijkheid. De scripties van onderstaande studenten kunt u rechtstreeks aanvragen via het vermelde e-mailadres.

De 'hit-predictor'

Kevin Baerveldt
kevin.baerveldt@politie.nl
 Bachelor Politiekunde

De afkorting ANPR staat voor de Engelse term 'Automatic Number Plate Recognition' (= automatische kentekenplaatherkenning). Hoe kunnen we de gegevens van de ANPR proactief inzetten door gebruik te maken van profielen? Dit onderzoek is geschreven als afstudeeropdracht van de Politieacademie Apeldoorn.

Tijdens dit onderzoek proberen we precies van het bovengenoemde gebruik te maken. Echter, niet van onschuldige burgers, maar van degenen die al iets strafbaars hebben gedaan en daarom op de ANPR-lijst staan. Bestuurders van voertuigen die om welke reden dan ook in de ANPR-lijsten voorkomen, genereren gegevens waar de politie meer mee kan doen dan nu het geval is. Deze historische verplaatsingen bieden ons de mogelijkheid om patronen te identificeren in het verplaatsingsgedrag van bestuurders. Door hiervan gebruik te maken, kunnen we een voorspellende waarde creëren. Hierdoor kunnen we onder bepaalde voorwaarden voorspellen waar en wanneer de volgende ANPR-hit zal plaatsvinden.

Door dit systeem te gebruiken dalen de wachttijden op ANPR-hits, kunnen we informatiegestuurd werken. Door te werken met dit systeem zorgen we ervoor dat we minder tijd kwijt zijn aan het 'jagen' op losse ANPR-hits. Uit de resultaten is gebleken dat collega's soms maar enkele seconden tot minuten hoeven te wachten op de voorspelde ANPR-hit.

Leiderschap cruciaal bij aanpak cybercrime

Melvin den Besten
melvin.den.besten@politie.nl
 Bachelor Politiekunde

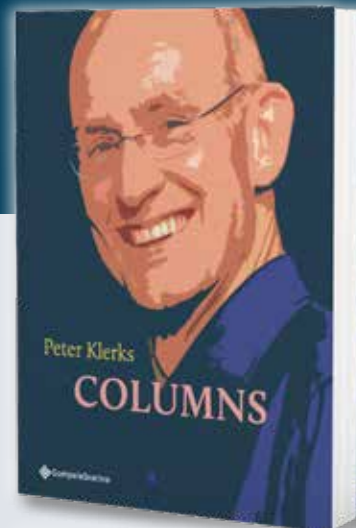
Mijn onderzoek richtte zich op het verminderen van terughoudendheid door middel van ondersteuning in de aanpak van cybercriminaliteit door de districtsrecherche. Het onderzoek richtte zich op de factoren die deze terughoudendheid veroorzaken en welke vorm van ondersteuning door Team Cybercrime gewenst is bij de districtsrecherche.

De resultaten toonden aan dat externe factoren, zoals sturing en prioritering vanuit de leiding, meer invloed hebben op terughoudendheid dan interne factoren, zoals een gebrek aan kennis of ervaring. De rechercheurs geven de voorkeur aan ondersteuning door een vast contactpersoon. Hierbij is het van belang om te investeren op het laten zien van opsporingskansen in een cybercrime-onderzoek. Omdat nog lang niet iedere rechercheur door de digitale bril kijkt, is een proactieve werkwijze vanuit de ondersteuner van belang.

Het enkel leveren van ondersteuning zorgt voor een suboptimaal resultaat. Om het effect van de ondersteuning te vergroten is het van belang dat er aan een aantal randvoorwaardelijkheden voldaan wordt. Hierbij spelen de beschikbaarheid van opvolgcapaciteit en de prioritering en sturing vanuit de leiding een grote rol op het effect dat gerealiseerd wordt in de aanpak van cybercriminaliteit.

Peter Klerks

Columns

Twaalf jaar lang was Peter Klerks vaste columnist voor het *Tijdschrift voor de Politie*. Hij signaleerde ontwikkelingen die nog nauwelijks opgemerkt waren, zag kansen die hun tijd vooruit waren.

Hij begreep wanneer experimenten overgingen in kansrijke innovaties. Hij lanceerde ideeën waar nog niemand aan gedacht had. Gevat, kritisch maar ook vermakend blijven ze actueel en zetten ze aan tot denken.

Deze bundeling bevat alle 82 columns die sinds 2013 in het *Tijdschrift voor de Politie* zijn verschenen en ter gelegenheid van zijn afscheid aan de Politieacademie zijn gebundeld.

Bestel nu op www.gompel-svacina.eu

 Gompel&Svacina

Wij geloven in de kracht van voortdurende ontwikkeling van kennis en vaardigheden, gericht op vakmanschap en vitaliteit binnen de veiligheidssector.

Ons doel is duidelijk: het vergroten van de veiligheid voor jullie, jullie collega's en alle burgers die jullie beschermen.

 www.instituutvoorveiligheid.nl

Een initiatief van de Politievakbonden

RANGER GSG9-X

*Sportieve laars
voor zware opdrachten*

www.haix.nl/haix-ranger-gsg9-x

**HEROES
WEAR
HAIX**